

Ilustrace Jana Wienerová – RYBÁŘ

Na slovíčko s výtvarnicí a básnířkou Janou Wienerovou

1. Řekněte něco o sobě.

Priměl jste mě ohlídnout se. Kdo jsem? Tedy – v každé době někdo poněkud mimo proud. Ale určitě ne „v louži“ nějakých nešťastných pocitů, ani „v bahně“ pohodlí. Nejspíš tak „u dna“. Ostatní se mi ženou nad hlavou. Neženu se. Ráda zjišťuju, co je důležité, a toho se držím. A když se rozhlídnu, zdaleka nejsem sama, kdo se tak drží. Neznamená to však žádnou nehybnost.

Jsem farářské dítě. Moje děti jsou na tom taky tak. Církev československá husitská, v níž jsem odmalička, mi poskytla vztahování se k Bohu jako stvořiteli, svobodu svědomí a obraz světa, který má jistý řád. A tak nepotřebuji být ekologickým aktivistou, abych věděla, že mám oceňovat a chránit vše živé (to ostře vyjádřil Albert Schweitzer v Nauce úcty k životu) a přírodu vůbec, že mám ve vesmíru jen skromné místo a měla bych ho minimálně poškozovat, že jsme si s ostatními rovni a že všichni jsme zahrnuti Boží láskou (pokud ji chceme přijmout).

Pokud jde o můj pohyb ve světě: byl to rodný Tachov (který skoro neznám), pak líbezný Žamberk, ale školou jsem prošla už v Broumově (až po maturitu), pak následovala studia v Praze, první duchovenské místo v Benátkách nad Jizerou, opět v Praze – po mateřské dovolené v redakci Českého zápasu, církevního týdeníku, který jsem od r. 1989 do r. 2000 i vedla, a teď zase v Broumově (střídavě s Prahou), kde je mi dobře a mám práci i řadu přátel.

2. Jak jste se dostala ke kumštu a co v něm sledujete?

Jak se člověk dostane ke kumštu? Prostě musí. Je to způsob hledání (světa okolo i toho vlastního), tázání (po smyslu), pokusů (něco najít) – a v nějakém oboru to jde, někdy i ve více. Věřím tomu, že každý člověk je múzický, jen to včas a dobře rozvinout. Za nejkrásnější ze všech „kumštů“ mám hudbu. Ta je mi ale v tvůrčí oblasti nedostupná, podílím se na ní nanejvýš se svými přáteli při sborovém zpěvu. Lidstvo naštěstí civilizačně postoupilo a ke svému vyjadřování nepotřebuje dláto a majzlík (do kamene), nebo hliněné placičky k otiskům, a tak mi odmalička stačila tužka, dřevitý papír a pár barviček, abych v tom svém hledání začala. Časem jsem objevila i jiné nástroje: lino, tempéry, litografický kámen. Finanční možnosti – moje i mého prostředí – mi na dost dlouho určily černobílé vyjadřování (to se chtělo pro tisk: aby to moc nestálo). A tak jsem donedávna ilustrovala knížky (mám na kontě už na padesát titulů) vlastně tímto nejjednodušším způsobem. V době, kdy začínala éra počítačů, jsem naštěstí pracovala v redakci, a tak jsem se chtíc nechtíc naučila základům elektronického záznamu – ať už písemného nebo grafického. Takže jsem schopna udělat si i webové stránky.

3. Co považujete za své úspěchy?

Úspěchy? Nevím. Spíš výzvy, ze kterých jsem měla radost. Patřila k nim sgrafitová výzdoba církevního střediska v Železném Rudě (Domov Husita) v 80. letech, velký nástěnný obraz a výzdoba oltáře, křtitelnice a kazatelny – to vše taky v technice sgrafita – v 90. letech v nově vybudovaném sboru Kristova kříže v Plzni, a v roce 2004 pak velkoformátová kresba tuší pro vstupní prostor Husova sboru v Českých Budějovicích. Vzhledem k tomu, že pro tento sbor přímo na místě vytvářel vnitřní výzdobu secesní sochař František Bílek a že v jeho díle má chrámová předsíň významné místo coby vstup do duchovního světa, velice jsem si považovala příležitost vyzdobit předsíň před prostorem, jenž utvářel on.

A teď – vlastně po desetiletích konečně přebraná a sebraná první knížečka poezie, která mi vyšla. Vzhledem k věku i k domu, co zachycuje, se jmenuje Vrásnění.

4. Jak chápáte členství ve výtvarné sekci Vč. střediska OS a jaký máte názor neexistenci bulletinu Kruh?

Jenžto jsem členka čerstvá, ještě nevím, co výtvarná sekce obnáší. Mám ale z předchozí redakční práce zkušenost, že je důležité a přínosné, když se lidé sdruží, sdílejí, co vytvořili, mohou se nad tím setkávat, přemýšlet, hecovat se, inspirovat. Je to něco jiného než dnes obvyklá konkurence v jiných oblastech, a přece to člověka posunuje dál – není to ovšem tak křečovitě.

Kruh poskytuje právě takovou příležitost. Ráda v něm zalistuji a počtu si.

Děkuji za odpovědi. Otázky kladl Milan Dušek.

Na slovíčko s předsedkyní Východočeského střediska OS Marcellou Marboe

„... Nahé jsou bez knih národy...“ (Proglas)

Někdy slýchám, zejména od mladších kolegů: Jaký má naše práce vlastně smysl, když ji současná společnost příliš nepodporuje, nedoceňuje, a často vlastně ani nechce? Proto se tě ptám: V čem spatřuješ smysl své práce jako předsedkyně Východočeského střediska Obce spisovatelů a v závislosti na tom i smysl práce celého našeho společenství?

V řeckém moira. Tedy v osudu. Anebo v hebrejské „výzvě k odpovědnosti“. To jsou kategorie stejného řádu, kterým člověk, hodný toho jména, neutěče. Nutí ho plnit úkoly, jež si často sám dobrovolně nezvolil, a přesto mu jakýsi mravní vnitřní řád nedovolí hodit je za hlavu.

Někdy si za své osudové určení může jedinec sám. Na příklad tím, že nedoceníl důsledky nějakého svého lehkomyšlného rozhodnutí. Třeba začal psát ... To už je totiž závazek. Závazek k odpovědnosti. Je to poslání. Z odpovědného směřování se postupně stává poznání. Osvícení. Pochopení, že je nezbytné některým věcem čelit. Postavit se na odpor. A že je v tomto smyslu také nutné odvážit se činu. Čím jiným je vědění a podněcování k němu, čím jiným je psaní než vzpourou proti danosti? Čím jiným je psaní než touhou po vlastním osvobození? Po osvobození člověka?

Žijeme v srdci globalizující se Evropy. Vzkvétající, anebo už zanikající? Jsme součástí jejího obrovského technického rozmachu, ale i součástí kulturního a mravního úpadku, součástí zotročování člověka komercí všeho druhu. To jsou danosti, kterým je třeba se vzepřít. Pokusit se jim zabránit. Třeba jen gestem, jakým je kniha. Nebo založením organizace. Anebo, jestli chceš, uskutečněním uměleckého maratónu. Prostě se vzepřít devastaci hodnot činem.

Ale za čin nepovažují jen knihu. Činem je i výtvarné, hudební či dramatické dílo, organizace kulturní akce, postavení grantu, vydávání bulletinu, editování sborníku, psaní recenzí, práce se začínajícími autory, besedy a čtení ve školách a knihovnách, finanční či morální podpora dobré věci, ale i jakékoli jiné odpovědné směřování k dobru. Konkrétně pro práci našeho střediska je činem všechno, čím se členové podílejí na našem společném díle, co naplňuje naši odpovědnost vůči společnosti.

Já vím, že možná jde o marné gesto, ale povinností zodpovědného člověka je odvážit se ho. Učinit. Vložit. To, co děláme nejen individuálně, ale i v rámci celého střediska, považují tedy za vklad pro tu menšinu, pro kterou myšlení není zbytečným obtěžováním, ale cestou k pochopení světa a poslání člověka v něm.

Ano, „možná, že odcházíme ...“ Možná, že se naše evropská vzdělanost a kultura utopí a rozloží v globalizaci světa. Možná, že se proti tomu nedá nic dělat, ale možná, že by se předčasný úpadek a odchod mohl úsilím mnoha alespoň oddálit ...

Čas. Směřování odněkud někam. Lidský život je příběhem v čase a žádný takový příběh se neodehrává mimo dobro a zlo. Čas má též dimenzi lidské paměti. A také ona je úzce spojena s odpovědností. Odpovědnost je třeba realizovat ve vymezeném čase. Spěch. Dostát úkolu, dokud žiji. Odpovědně zabraňovat bezpráví, násilí a opuštěnosti. Hájit svobodu. Z odpovědnosti za druhé vznikl humanismus. Ale tam, kde odpovědnost a humanismus mizí, kde se výsostných hodnot zřikají i jejich nositelé, odchází a mizí i společnost, která tyto hodnoty zrodila a byla jejich nositelkou.

Spisovatel a každý umělec, chce se mi říci, že dokonce i každý nelhostejný, myslící člověk, by se měl snažit podle svých možností reflektovat život a snažit se ho po svém „osmyslnovat“. Ukazovat, co profiluje společnost, v čem žijeme a kam

směřujeme. Měl by varovat a hledat východiska z krizových situací. Poukazovat na výsostné hodnoty společnosti. Měl by hlasitě vyslovovat to, co ostatní cítí a prožívají, čeho se obávají, i to, co třeba jen tuší, ale sami vyslovit nedovedou. Měl by upozorňovat na zlo, které společnost páchá a ke kterému její členové často sami, mnohdy vlastní nevědomostí, přispívají. Měl by podávat svědectví, měl by šířit osvětu, měl by všemi prostředky bojovat proti duchovní i materiální chudobě. Zejména umělci by pak měli reflektovat i smrt a zánik, protože i to je samozřejmou součástí života. Ale měli by zároveň varovat před jejich zbytečnou předčasností, měli by varovat před vysvlečením až na holé kosti ...

A právě tohle byl důvod, proč jsme se my, spisovatelé, kteří jsme jádrem a páteří Východočeského střediska Obce spisovatelů, rozhodli rozšířit naše společenství nejen o umělce z jiných oblastí, ale i o lidi, kteří sami sice umělecké ambice nemají, ale myslí, cítí, vědí a jsou ochotní nás v našem směřování podporovat. Jsem přesvědčená, že rozšířit tímto způsobem naše řady bylo rozhodnutí správné.

Neboť společnost, jak praví Proglas, je bez své literatury nahá. A já chci doplnit, že společnost je nahá bez svého umění obecně, společnost je nahá bez lidí, kteří mají svědomí a cítí svou odpovědnost. A právě tohle považuji za smysl svého směřování, za smysl směřování celého našeho střediska. Ne, rozhodně nemůžeme spásit svět. Ale možná, že lepší, než válet se u televize a cpát do sebe „Bersi“, je stát v řadách těch, kteří nedovolí, aby hloupí a nezodpovědní vysvlékli naši společnost až na holé kosti ...

Jaké důsledky má současná celosvětová krize na naši domácí literaturu a umění?

Hlavní problém je podle mého názoru v tom, že nejde jen o krizi finanční, ale především hodnotovou. Pro potvrzení stačí sledovat některé „osobnosti“ našeho politického spektra, některé z hlouposti a naivity spoluobčanů kořistící podnikatele, soudce, hvězdy šoubyznysu, ale i profesní skupiny, které se snaží z nestability společnosti bezostyšně profitovat.

Hodnotová krize u nás tkví, podle mého názoru, především v sobectví na jedné straně a ve lhostejnosti na straně druhé. A také v duševní a myšlenkové plytkosti nejen mnohých občanů, ale hlavně rychle se střídajících vládních garnitur. Takže my umělci – a zejména spisovatelé, cítím to tak – jsme vlastně ti, kdo musí pomáhat kapitánům lodi nalézt jejich vlastní místo, mají-li správně určovat směr. Teď myslím při řízení politiky – především té kulturní. Společnost nás spisovatele zkrátka potřebuje. Jen ti, kteří by nás potřebovali nejvíc, o tom zatím nevědí ... Touto všeobecnou neinformovaností, nevzdělaností a lhostejností jsme bohužel dospěli do stádia, kdy všechno měříme cenou. Pozor! Nikoli hodnotou, ale jen finančně či materiálně vyjádřitelnou cenou. Co za kolik.

Život je sice společností deklarován jako hodnota i cena nejvyšší, bohužel skutečnost tomu neodpovídá. Život člověka, jeho osud, je základní hodnotou a prostorem především pro literaturu. Vážná literatura nemůže tuto realitu pominout. To si nezodpovědně dovoluje jen současný zábavní průmysl určený všezhravým konzumentům. Ale my spisovatelé a umělci jsme tady proto, abychom opět nastolili onen čas, kdy si budou muset dokonce i politikové uvědomit nezastupitelnost národní literatury a umění v životě lidí.

U nás je v současné době spisovatel bohužel pouze trpěný, obtížný kverulant, který si dokonce ani nezaslouží spravedlivou odměnu za odvedenou práci. A při tom jsme k naší nové společnosti dospěli především zásluhou řady zodpovědných, nemlčících spisovatelů. Je smutné, když vidíme, jaký prostor jim byl současnými politiky vymezen ... Anebo jde o strach? O strach, že zodpovědní zase nebudou mlčet? Ovšem konzument tohle samozřejmě neregistruje. Konzumentovi je všechno lhostejné. Proto vládní garnitura ohloupené, sdělovacími prostředky snadno manipulovatelné konzumenty ve stále další bezmyšlenkovité konzumaci podporuje. Zavazuje si je – a vůbec netouží po člověku myslícím, jakého vychovává dobrá kniha. Proto také netouží po dobrých spisovatelích ...

Rozumím. Ale teď konkrétně: V prosinci 2001 jsi byla zvolena první předsedkyní střediska. Tenkrát jsi slíbila „jenom na rok“. Píše se rok 2011. Jestli dobře počítám, působíš v této funkci jubilejních 10 let. Jak jsi pokojena s prací členů a jak jsi spokojena s našimi maratóny? Co se povedlo, a co ne?

V prosince 2001 byla nás spisovatelů, členů „střediska“, hrstička. Chvilí trvalo, než se podařilo vyřídit všechny formality, takže oficiálně bylo naše občanské sdružení zaregistrováno až 7.7.2003. Co se týká maratónů, myslím, že by na tomto místě bylo užitečné nejprve se v krátkosti ohlédnout. Tak si nejlépe uvědomíme, jak se postupně, z počáteční rozplizlé představy, tvoří koncepční tvar s pevnými obrysy. Bylo by dobré si také uvědomit, že na počátcích našeho snažení to nebyli jenom spisovatelé, kdo se na realizaci nápadu nezištně podíleli.

První vlašťovkou a **předznamenáním našich velkých akcí bylo v roce 2003 jmenování Doc.PhDr. Jana Dvořáka** (který byl se svým nakladatelstvím Kruh v Hradci Králové jakýmsi duchovním otcem většiny zakládajících členů střediska), **čestným předsedou**. Tato akce se konala pod záštitou pardubické Radnice a tehdejšího primátora ing. Jiřího Strítezského, který, ač politik, dokázal vznik střediska a jeho vize do budoucna ocenit a podpořit. Nejenže naši první významnou akci zaštitil, ale dokonce nám poskytl slavnostní Historický sál radnice a sám se jmenování také zúčastnil.

Pilotní projekt maratónů jsme odzkoušeli v roce 2005. Zahájení toho prvního proběhlo v Pardubicích na lodi Otava. Akce maratónu se uskutečnily **v šesti městech** regionu (Pardubice, Hradec Králové, Chrudim, Chotěboř, Havlíčkův Brod,

Ústí nad Orlicí) a označení měl pouze „**literární**“. Nás, kteří jsme vystupovali, bylo jen pár. Maratón probíhal ve spolupráci s Krajskou knihovnou – a již tehdy nás, kromě soukromých sponzorů (zejména pana Petra Koblihy), podpořil Magistrát a Krajský úřad města Pardubice. Prvním naším hostem byla, samozřejmě bez nároku na honorář, vynikající básnířka, v té době členka výboru ústřední Obce spisovatelů, **Karla Erbová**.

Druhý maratón v říjnu 2006 se již jmenoval **literárně-dramatický a měst, kde se akce uskutečňovaly, bylo jedenáct**. Prostor pro zahájení a občerstvení nám ve svém hotelu Zlatá štika poskytl podnikatel pan Oldřich Bujnoch. Vzácným hostem, který mezi prvními pochopil záslužnost naší práce, byl **Ludvík Vaculík**, rovněž člen výboru ústřední Obce spisovatelů v Praze. Bylo rozhodnuto, že v rámci každého maratónu bude vydán žánrově či tématicky omezený sborník z prací našich autorů. Editorem prvního – žánrově neomezeného **Tady a teď**, byl Lubomír Macháček. Editorství těch dalších se ujal Jiří Hrabinec. Z oficiálních subjektů nás podpořily všechny výše jmenované a zůstaly nám věrné doposud.

Při třetím maratónu v roce 2007 se **počet zúčastněných měst rozrostl na šestnáct**, zahájení se opět konalo ve slavnostních prostorách radnice, pod záštitou a za přítomnosti primátora nového, ing. Jaroslava Demla. Ten se pak po celou dobu svého funkčního období stal naším věrným příznivcem a donátorem. Prvním sborníkem nové řady se stal výběr próz – **Dvanáct východočeských prozaiků (grafické oživení J. Hrabinec)**. V té době již také úspěšně běžel náš **občasník Kruh**, který se postupně podařilo změnit na čtvrtletník s tím, že jeho obětaví redaktori – **Milan Dušek a Jirka Faltus**, připraví každé podzimní číslo k datu zahájení maratónu. Hosty tohoto maratónu byla **Eva Kantůrková**, předsedkyně ústřední OS a její zástupce, **Roman Ráž**. Ozvláštňením byl Literární salón, tj. seznámení pardubické veřejnosti formou tomboly s tvorbou našich autorů.

Spuštění maratónu **v roce 2008, tedy čtvrtého**, proběhlo opět na radnici a maratón nesl **adjektivum „umělecký“**, protože se ho zúčastnily již všechny sekce našeho střediska.

Hosté byli opravdu výjimeční: Prezidentka slovenského PEN klubu profesorka **Mária Bátorová**, prezident českého PEN klubu **Jiří Dědeček**, nový předseda ústřední Obce spisovatelů profesor **Vladimír Křivánek** a celá delegace slovenských spisovatelů a knihovníků vedená spisovatelkou **Jankou Borgulovou**. Čestnými hosty byli i někteří naši zahraniční členové z Kanady a Německa. Na tomto maratónu se organizačně i finančně podílela nejen Státní vědecká knihovna z Hradce Králové, ale především řada pardubických podnikatelů, kteří připravili důstojné pohoštění a společenský večer. V neposlední řadě je také třeba zmínit **otevření samostatného koutku východočeské literatury v knihkupectví Helios, které patří Jiřímu Razskazovovi**, členu zastupitelstva a našemu příznivci. Druhým sborníkem, vydaným při příležitosti tohoto maratónu, byla vizitka básníků

– 16 východočeských básníků (ilustrace Jarmila Jiravová). Křest tohoto sborníku se poprvé konal v historickém sále záložny v Přelouči pod záštitou a za podpory starostky Ireny Burešové. Tyto křty se do budoucna staly pro město tradicí.

Zahájení 5. maratónu v roce 2009 teď už „podzimního“, protože se přestal omezovat jen na říjen, ale rozšířili jsme jeho konání na celý podzim, se odehrávalo opět na pardubické radnici za přítomnosti pana primátora Demla. Středisko si tentokrát dalo za úkol představit v Pardubicích málo známou spisovatelskou organizaci **Akademii literatury české** a její zástupce, spisovatele **MUDr. Jana Cimického a JUDr. Petra Prouzu**. Důvod představení ALČ byl ovšem ještě jeden: **Cenu Boženy Němcové tentokrát dostala naše členka, paní Marie Kubátová z Vrchlabí** – a při té příležitosti jí bylo též uděleno (pro zdravotní indispozici v nepřítomnosti), čestné členství střediska. Tento maratón měl opět mnohem větší dosah než předchozí – **probíhal ve více než pětadvaceti místech** Východních Čech, často za účasti a podpory místních osvěcených starostů.

Maratón byl **poprvé koncipovaně zaměřený, tentokrát na děti a mládež**. V jeho rámci proběhla též **dětská literárně-výtvarná soutěž Strípký**. Jako příloha sborníku **17 východočeských autorů literatury pro děti a mládež, půvabně ilustrovaného dětmi ze škol**, kde jsme prováděli řízená čtení, anebo těmi, které se zúčastnily naší literárně-výtvarné soutěže, byla vydána prvotina **A. Kulakovské Můj svět**. Jako příloha bulletinu Kruh vyšla naše **první publikace Kdo je kdo ve Vč.středisku OS**. Rovněž byl v pardubické mateřské škole Kamarád **spuštěn pilotní projekt řízených čtení na školách**.

6., zatím poslední maratón, v roce 2010, je svým územním dosahem **doposud největší**. Zapojilo se již **30 míst** Východních Čech. Maratón byl tradičně zahájen na pardubické Radnici odstupujícím primátorem Demlem, proto byl ráz zahájení poněkud nostalgický. Nicméně, představili jsme **Klub autorů literatury faktu**, který projevil zájem s námi do budoucna spolupracovat. Zastupoval ho pardubický spisovatel **Luboš Havrda**. Výjimečnost tohoto maratónu tkvěla také v tom, že byl opět **specificky zaměřený**. Tentokrát jsme si dali za úkol východočeské veřejnosti **představit naše slovanské přátele**. Díky obětavé spolupráci nově zvolené místopředsdkyně paní Věry Kopecké se maratónu **zúčastnili i básníci polští** (v Pardubicích vystoupil **Antonín Matuszkiewicz**) a **ruští** (na křtu sborníku v Přelouči recitovala petrohradská básnířka **Jekatěrina Poljanská**) a řada dalších se **zapojila při Dnech poezie**. Úžasný ohlas měla letošní **literárně – výtvarná soutěž pro děti a mládež Strípký** (zadané téma **Když se tak trochu bojím – téměř 200 přihlášených prací**), která nám slouží pro výběr nových talentů.

Obdobně jako soutěž byl zaměřen i **sborník Třináct autorů povídek s tajemstvím** (ilustrace **V.Smejkal**), plus byla vydána **prvotina Eternum Hany Křivánkové** (Hany Evy Meyerové).

Jak jsi spokojena s prací našich členů? A s čím spokojená nejsi?

S prací našich členů jsem spokojená velmi. Jsou obětaví a nezištní. Některé akce se jim povedly lépe, jiné méně dobře, ale naše pochodeň se již rozhořela ve všech koutech Východních Čech (viz mapka na zadní straně obálky) a hranice naší působnosti se postupně stále rozšiřují. Práce je koncepční a zlepšuje se. Potěšitelné je i to, že nás začíná podporovat stále více starostů měst (zejména obětavá je starostka města Přelouč, paní Irena Burešová, která nejen poskytuje záštitu a finanční zabezpečení křtů našich sborníků, ale též se programu sama aktivně zúčastňuje). Radost nám dělá pochopitelně i to, že některé akce máme možnost „vyvézt“ i mimo region (Praha, Brno, Bratislava, Banská Bystrica) a také příhraniční spolupráce s polskými kolegy je na velmi dobré úrovni. Těší nás, že skvěle funguje nejen sekce literární (nejzáslušnější prací i mimo maratóny jsou, myslím, čtení ve školách a knihovnách, ať už jednotlivá nebo řízená), nejen sekce dramatická a začínající autoři, ale významně se již zapojila s mnoha vernisážemi a kombinovanými pořady i sekce výtvarná.

Nezanedbatelné jsou pro nás finanční příspěvky: Velkoryse se s k nám chová město Pardubice, ale též Krajský úřad Pardubice (ostatní krajské úřady zatím nepochopily potřebnost našeho projektu), Ministerstvo kultury ČR, Elektrárna Opatovice a někteří osvědčení soukromí sponzoři. V minulosti (než se sama dostala do tíživé situace) nám přispívala i ústřední Obec spisovatelů. Jistou výhodou máme i v tom, že v současné době pro nás shání finanční prostředky a zpracovává granty zkušená podnikatelka Ing. L. Kadlecová.

Někteří naši členové pracují na opravdu vysoké profesionální úrovni (koncipované šňůry pořadů v čajovně Luna v Chrudimi, večery U notáře v Havlíčkově Brodě, Večery múz v Pardubicích, Dny poezie v Broumově aj.), jiní se teprve učí. Jen málokdo se zatím nezapojuje. Ale většinou ani ono „nezapojování se“ není zaviněno touhou „jenom se vézt“, ale převážně spíš vlastní nejistotou, že věc zvládnou (velmi dobrého projektu řízených čtení se zúčastnila jen hrstka autorů), někdy i studem prezentovat se na veřejnosti.

Tady bych chtěla zdůraznit, že jsem s našimi členy nejen spokojená, ale jsem jim i vděčná. Za laskavé a vstřícné prostředí, které dokáží nastolit, za pohodu a přátelství na akcích, za absenci řevnivosti a závisti, ale především za umění vzájemně sebe i návštěvníky obdarovávat, protože tohle patří mezi umění vrcholná.

Samozřejmě, že jsou i věci, se kterými zásadně spokojená nejsem. Je to především neochota sdělovacích prostředků propagovat naše akce. Opravdu podstatně nám pomáhá jen Český rozhlas Pardubice. Ekonomická cenzura ve většině našich médií, včetně televizi, totiž vesele překonává všechna omezení minulého režimu. V malých státech totiž téměř všechny sdělovací prostředky vlastní ekonomicky silné zahraniční subjekty, které beze zbytku rozhodují o tom, co peníze přinese – a co ne. Kultura bohužel není lukrativní zboží. Nejenže tedy nejsou propagovány

kulturní akce, ale není ani dán prostor pro naši tvorbu, či snad nedej bože nějaký dialog. Z této situace se ovšem vymyká oblast Orlicko, kde se členové o zveřejňování svých pořadů ve sdělovacích prostředcích postarat dokáží.

Na zdárné propagaci samozřejmě závisí i návštěvnost akcí, zejména těch, které nejsou pořádány přímo ve školách, nebo pro školy v knihovnách. Věřím, že by se situace mohla mírně zlepšit našimi novými www stránkami a jejich lepším fungováním. Na nich by se potenciální diváci mohli dříve a lépe dozvědět o připravovaných akcích (zajistí redaktorka Ing. Lenka Kadlecová). Také by se mohli detailněji seznámit s úrovní tvorby našich autorů, protože chystáme literární přílohu těchto stránek (odpovědný redaktor Lubomír Macháček). Nové stránky samozřejmě nebudou samospasitelné. Na akcích a zároveň i jejich propagaci se musí podílet všichni členové.

A poslední otázka – jaké zaměření je navrhováno pro příští umělecký maratón, tedy pro rok 2011?

Diskuse na toto téma zatím probíhá. Máme v úmyslu v první řadě dát prostor začínajícím autorům každého věku (sborník) a dále se nabízí možnost připomenout autory Východních Čech tvořící v minulosti – především K. J. Erbena, který má v tomto roce výročí. Celý maratón by potom měl být ideově zaměřen na vztah literatury k přírodě, přičemž témata se vzájemně nevyklučují.

Otázky kladl Milan Dušek. Děkuji za odpovědi.

Česká báseň ještě žije

Pořadatelem Stříbrné a Zlaté buly je literární sdružení Vzдорospolek s jednatel­em Jiřím Bruthansem. Již do sedmého ročníku se zapojilo 83 básníků s 285 dílky. Odborná porota byla složena ze zástupců Unie českých spisovatelů, Východočeského střediska Obce spisovatelů, literárních serverů Písmák a LiTerra, odboru kultury a školství Městského úřadu v Kutné Hoře a Kulturních (dříve Literárních) novin. Na podkladě odborného hodnocení bylo otištěno 70 básní od 42 tvůrců ve sborníku, který byl bez uvedení jmen předložen veřejnosti k vyjádření. Ve Stříbrné bule nejvíce hlasů v kategorii do 30 let získal Jiří Solnický z Opavy. V kategorii nad třicet let získal 1. místo Zdeněk Jirásek ze Slatiňan za báseň Žrouti. Ten zvítězil i ve Zlaté bule básní Dívka s kobližky.

(Informace čerpány z Haló novin dne 7. 1. 2011)

Zdeněk Jirásek

Dívka s koblížky

Po ulici kráčí
dívka s koblížky
Nese si dva
v igelitovém pytlíku
a já nemám rým
ani na koblížky
ani na pytlík
Je to k vzteku
Kdyby nesla věku
Napsal bych, že kvůli ní
přeplavu řeku
A kdyby ji nesla
Jen tak v bílé ručce
povzdechl bych,
že podobá se vnučce
Jenže ona má koblížky
v igelitovém pytlíku

Žrouti

Sežrat tě může doga
i jiný pes
chlap, ženská
nějaký běs
Sežrat tě může droga
stačí chlast
Sežrat tě může
co neznali jsme kdysi
Automaty, PC
sklapnou jako past
Sežrat tě může víra,
anebo nevíra
Sežrat tě může díra,
co se zavírá
Sežrat tě může,
kdo by to jen řekl,
nenávisť i láska
na duši černý flek
pouliční cháska
kámoši, co zradí,
a tlusté břicho
spíše než jed hadí
Sežrat tě může
randál i ticho

Ale nejvíce žerou
a nejvíce lezou
do palice
Funkce a Moc,
dvě svůdné sestřenice

Na slovíčko se Zdeňkem Jiráskem

1. Jaké jste měl pocity, když jste se dozvěděl, že Vás vybrala odborná porota i veřejnost?

Kdo by neměl příjemný pocit, když někde uspěje. Ale neskákal jsem radostí do stropu. Jsem si vědom toho, že v literatuře, jako v celém umění, se soutěžit nedá. To

máte, jako kdyby se vítěz v běhu určoval podle stylu a body by udělovali rozhodčí jako v krasobruslení. To by Zátopek nebyl ani krajským přeborníkem. Vítězství tedy беру s velkou rezervou, ale že mě to potěšilo, je pravda. Z vyhlášení mi utkvěly v paměti dvě věci. Pořadatel vyhlásil první místo a řekl Dívka s kobližky, což je název mé básně. Já jsem však rozuměl dívka z Poličky a myslel jsem si, že vyhrála nějaká holka z Poličky a tak jsem zůstal sedět. A pak jsem zjistil, že mi jede za deset minut vlak, tak jsem vypálil z hospody a běžel jsem na nádraží. Zapomněl jsem ovšem zaplatit a tak vrchní běžel za mnou. Kdybych s sebou neměl děti, tak neměl šanci, ale takhle mě přece jen doběhl a donutil k zaplacení útraty. Přitom by to pro něj měla být čest, že hostil držitele zlaté i stříbrné buly. Asi není milovníkem poezie, omezenec.

2. Víme, že píšete i prozaické texty. Způsobí Vaše vítězství, že se začnete věnovat více poezii?

Je to naopak. Já píši hlavně poezii a občas si napíši nějakou povídku. Básní mám na několik sbírek, z povídek bych dal dohromady jednu ne příliš silnou knížku. Na druhou stranu je pravda, že poezii se věnuji mnoho let, ale všechny mé povídky vznikly v poslední pětiletce. Zatím stále převažuje ta poezie, ale jak to bude dál, to nevím.

3. Co ve své tvorbě preferujete a co tím sledujete?

Mám rád humor, ale ne ten estrádní jakým nás zasypávají televizní baviči. A tak většina mých básní je, alespoň doufám, vtipná. I když mám básně i vážnější, mám pocit, že více mi sedí ty, které vyvolají úsměv. Takže dalo by se říci, že mým cílem, a snad i posláním, je rozdávat radost.

K získání Stříbrné a Zlaté buly blahopřeji. Otázky položil Milan Dušek. Děkuji za odpovědi

z předání buly Zdeňku Jiráskovi.

Pohádkový dědeček mezi námi

Marie Kubátová

Vstup do pohádky pro dospělé :

Soudní síň Pohádkového království se rozhostilo ticho jako na jevišti, když se po odehraném představení zatáhne opona

Písař se chystal uklidit zápis. „Vaše ctihodnosti, mohu Případ Pohádkový dědeček uložit mezi věci vyřízené, ad akta ?“

Soudce však ještě nesvlékal talár. Naopak nasadil znovu paruku a ukázal soudcovským kladívkem k průčelí síně, kde socha Spravedlnosti držela v rukou váhy. „Jazyček vah neukazuje rovnovážný stav Rameno vah, jež drží misku s hříchy, je stále nakloněno.“ Pokynul písaři: „ Ve věci Pohádkový dědeček spis ad akta. Založit nový spis Pohádkový dědeček číslo dvě.“

Písař se podívil: „Případ byl uzavřen smírem. Žalobkyně Mára ze mlejna dostala svého pekaře Honzu, jak jí ho sudičky přisoudily za ženicha, a panímáma pekařka může zadělat na svatební koláče.“ Povzdechl: „Sakramentský ženský. Jak se mohl chudák Honza ve světě mít, když ho na cestu za štěstím vybavil Pohádkový dědeček! Ubrousek, který prostírá k hostině, pudl, který místo blech sype z kožichu dukáty, a brašnu s vojskem by bral každý král.“

Soudce řekl jen stroze: „Mára ubrousek vyprala, pudl dostal psí boudu a vojsko se stáhlo do brašny jako do kasáren. Tyto kouzelné pomůcky, jež byly Pohádkovému dědečkovi svěřeny, v pokladnici Pohádkového království chybí. Takže podle vah Spravedlivé paní, jakož i podle práva Pohádkový dědeček se dopustil porušení povinnosti při správě cizího majetku.“

Písař přikývl. „Podle paragrafů možná. Jenže svědomí nedá, aby jeden toho dědečka nepolitoval. Vždyť on za to nemůže, co se stalo. To vdavek chtivá Mára dohonila Honzu na cestě do světa za štěstím a sáhla na kouzelné pomůcky tak, že ztratily kouzelnou moc.“ Pohlédl k regálu, kde spočívaly v policích případy, odložené „ad akta“. „Vaše ctihodnosti, já ty spisy oprašuju po léta, i pastičku na myši jsem koupil a pytlík s bylinou levandulí proti molům zavěsil, vlhkost zaháním teplem kamen a pořád na mě z těch lejster zirájí tváře ať zlotřilců, ať zoufalců, jakoby čekaly na vysvobození. Vždyť já jejich výpovědi zapisoval.“

Soudce písaře zastavil. „Svět potřebuje zákon, aby byl pořádek. Viz První kniha Mojžíšova, jež sluje Genesis, odstavec o vyhnání Adama a Evy z ráje.“

Písař se omluvil: „ Hřích a trest musí bejt. Aby tomu lidi rozuměli, složil o tom prapradědek takovou baladu, co může zpívat kejkliř na tržišti stejně jako kazatel kázat z kazatelny.“ Zkusil zanotovat:

„Šel jest Pámbu šel do ráje, Adam za ním poklekaje.“ Dodal svou vložku: „To aby se nabádalo k pokoře.“ A pokračoval: „Když doprostřed přicházeli, kázal Pámbu Adamovi: Ze všech stromů pojídejte, jen jednoho zanechejte.“ Připojil:

„To byl první zákon. Aby byl i v ráji pořádek. Protože to nebyla jen tak jabloň, ale strom poznání, a kdyby lidi nabrali toho poznání věci najednou víc než jejich rozum unese, kdoví jak by s tím vším rájem nakládali.“

Soudce bral starého písaře shovívavě. „Ano, dal jim Pámbu po motyce a poslal je na vinice. „

Písař kývl: „Poslal je na vinice. Světské zákony by je poslaly do dolů. Člověku to nedá, zamyslet se, proč na vinice. Pámbu ze Starého zákona trestal těžce, viz těch sedm ran na Egyptřany, tresty na Sodomské, ba i z hada učinil zeměplaza.“ Podumal nad hadem, svědce k hříchu. „Na Adama si netroufal, ten měl vojenskou poslušnost danou už v nátuře Ale Eva bude chystat krmi pro všechno plémě Adamovo, a musí si všeho blížnout, jak co šmakuje, je to sladký, slaný, potřebuje to koření? Hospodinovi bylo Adamova plémě nejspíš líto Nechtěl, aby bylo slzavé údolí jen vyhnanstvím bez radosti, a proto se do tý balady dostaly vinice. Možná, že Hospodin myslel celou zemi jako vinici Páně, ale náš prapradědek dal do balady víno jakožto dar slunečního světla a tepla. Byl pěvec, a to by měli mít jako zákon své práce všichni kumštýři; pozdvihnout pohár a připít na ty lepší věci, tak jako připijíme na zdraví, na přátelství, na nový rok, aby byl lepší než byl ten starý. Vždyť i v Bibli, té knize knih, proměnil Kristus Pán na svatbě chudých lidí vodu ve víno v Káni Galilejský, a při poslední večeři se svými apoštoly pozdvihl pohár vína jako svůj odkaz bolavý člověčině pro naději.“

Soudce písaře přerušil: „To už jsi překročil z epochy do epochy. Z epochy Hospodina do epochy Kristovy.“

Písař řekl: „Já se do té staré epochy s dovolením vrátím. To když přemejšlím, že Hospodin dal Adamovi a Evě příležitost, aby si hřích odčinili něčím, čemu dnes říkáme odpracovat si hodiny společensky prospěšnou prací. Mohl by si Pohádkový dědeček svou vinu odpracovat? Zůstat na rozcestí a radit těm, kdo vykouč do světa za štěstím, kudy se dát?“

Soudce kývl. „Ano, v našem Pohádkovém království je v čarodějově notesu mnoho adres zakletých princezen. I náš pan král by dal Pohádkovému dědečkovi glejt k přestupu z jedné pohádky do druhé. Jenže kde je záruka, že dědeček nepromarní další kouzelné pomůcky z pohádkové pokladnice? A takv vezměme v úvahu, že Pohádkový dědeček již není na půdě našeho království, nýbrž, stojí za humny jakési vesnice co bezdomovec. Zapletl se s člověčinou a není jisté, jestli by jej člověčina přijala. I kdyby dostal povolení, zařídít si poradnu, jak by uvedl náplň své práce, aby dostal živnostenský list?“

Písař pohlédl smutně k regálu se spisy, odloženými ad akta. „Já vím, že má vaše ctihodnost pravdu. Snad chtěl Hospodin jako každý hospodář mít dědice toho, co stvořil. Přimíchal do prahlíny elixír života a stvořil lidi. Jenže lidi se ukázali jako cháska ošemetná. I desatero přikázání, daných Mojžíšovi na hoře Sinaj, na ně nestačí. Nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví a tak dál.“ Písař ukázal

k dalšímu regálu. „Lidi si udělali svoje zákony, police se pod tíhou člověčích zákoníků prohýbají. Co král, to zákoník, a další mocipán na trůně vydává svůj zákoník, jakoby zákoník předchůdce obrátil jako chalupu komínem dolů. Jakoby stodolu převrátil na vrchovou lat’.“

Soudce řekl jen: „Pohádkového dědečka by nejspíš obec odkazovala jiné obci, a ta další obci, neboť jeho živnost nemá co nabídnout v měně, platné v slzavém údolí.“

Písař na to: „A co víno?“ Sepjal ruce jako k prosbě: „Náš prapradědek odkázal v baladách pravnučkům moudrost, k jaký se dopracoval a už neměl čas jim to povědět. Zabalil do písní to, co nemůže sdělit zákoník, protože zákoníky králů a mocných potentátů neznají slova víra, naděje, láska. A taky radost, pohlazení. Něco, co hřeje, co smutnou duši rozjiskří. Vždyť proto si i člověčina prostřela do oblak nad slzavým oudolím našeho pohádkového království, kde se na kolbišti utkává dobré se zlým a kde třetí sudička odzvání na svůj zvonec pohádkám šťastný konec.“

Soudce ukázal soudcovským kladívkem k váhám Spravedlivé paní. „Miska s hříchů má svoje regule. Mezi závažími na jejich vyvážení není slovo víra ani láska. Ve jménu víry od dob babylonského zmatení jazyků proti sobě táhly zbrojené houfy, na praporcích měsíc proti kříži a naopak A láska má na rubu nelásku, závist, nenávisť.“

Písař přikývl. „Hastrman má pod vrbou polici s hrníčky na duše utopenců z nešťastný lásky. Ale naději si ještě člověčina nepromarnila. Tu Pohádkovej dědeček neprošustroval, neprofrejmarčil, s tím by se mohlo něco dělat. Proto náš prapradědek tlumočil potomstvu Adamovu vzkaz Hospodinův o motyce a vinicích, že chtěl ukázat na potřebu naděje, a tu slzavé oudolí potřebuje jako pobídku, ať je i motyka v ruce k něčemu. Ať se všechno konání potomstva Adamova nepropadne do bezedna času jako včerejší den.“

Soudce neřekl ano ani ne. Jen poznamenal: „A na tržišti se ptá ženská kramář: ať kupuje plátno na košili či na rubáš či sobě barchet na jupku, zač je toho loket?“

Písaře však nejspíš tváře z případů, odložených ad akta, pronásledovaly dál. „Nejspíš se jim nezdá, že už jako robě nesou sebou dědictvím po prarodičích Adamův hřích jako prodluženej statek. Komu se poštěstí, vyplatí se odpustky nebo se vykoupí modlitbou. Nebo – a na to je nová vymoženost, si svůj a možná i dědičnej hřích odpracuje něčím, co je obecně prospěšná činnost.“

Soudce písaře zastavil. „Nejdřív se ptejme, jestli která obec trosečníka přijme. Jestli mezi obecně prospěšnou činnost uzná člověčina naději jako hodnotu směnitelnou podle praxe trhu, něco za něco. Viz plakáty, vyvěšené na nárožích a slibující zástupům to či ono. Či jak bys pojmenoval naději? Má rozměry, dél-

ku, šířku, váhu, čas platnosti od kdy do kdy? Či aspoň úlevnou hodinu snu od klekání do kuropění?“

Písař se obrátil k tvářím, které jej z případů, odložených ad akta, pronásledovaly. „Nad někým z vás rozhodovala porota. Rada moudrých. Možná si chcete vyprosít porotu, která zařadí do svých výroků i slovo naděje.“

Soudce se pousmál. „Vypsat v Pohádkovém království výběrové řízení? Jenže kdo z lidí v dolejší světě by přijal neplacenou funkci?“

Písař podumal. „Nejspíš ten, kdo sám někdy naději potřeboval. Ať v nouzi či jako potřebu pro svou práci. Kdo má naději ve vlastní práci, může z ní i rozdávat druhým.“ Možná při tom pomyslel na svého prapradědečka, který složil baladu, jež se dá zpívat na tržišti i hlásat z kazatelny,

Soudce narovnal paruku a s pohledem k Spravedlivé paní zaklepal soudcovským kladívkem. Písaři dal pokyn: „Založit slohu Porota, pro lehčí případy laická porota. Nechť obec posoudí, zda povolí na svém správním okrsku poradnu, kde poradce operuje prostředky, jež nemají definici ani hodnotovou stupnici.“ Doplnil: „Kdo projeví zájem, nechť přiloží svůj životopis.“

A tak ke spisu „Případ Pohádkový dědeček – číslo 2“ byly přikládány přílohy pod hromadným označením „Porota“. Jednotlivé listy skládaly pestrobarevný věnec výpovědí o Pohádkovém dědečkovi, jak udílel rady, aniž znal, jak odvážit a jak hodnotit deset deka naděje mezi námi.

(Z nového rukopisu spisovatelky).

Jana Bednářová

Za sovího ticha

Jak posečena
někdy i láska má rychlou smrt.

Ze sovího ticha
s koleny na tvé hrudi
si o popravu říkám.

Když do noci,
se slovy na krajíčku,
vlaje slibování.

Probuzení z narkózy

Tak přichází hudba,
napadlo mě,
tenčí než krvavý pramínek
v mramoru.

A kamenná slova,
slyšitelná s cinkáním výtahů.

Bolest
znovu zařala v pěst.
I bílé zdi
naráz s nohama v betonu

XXX

Zuzana Hudcová

Zase jeden zbytečný den. Mám za sebou práci, kterou nikdo neocení, mám za sebou práci, která jednou stejně bude zbytečná. Pálí mě hlava a za chvíli ucítím ten pocit naprostého vyhoření, který se vrací stále častěji. Není ve mně nic, nic, co by značilo dobrý pocit z dobře vykonané práce, žádný pocit uspokojení. André Breton měl pravdu, práce nezachraňuje.

Sedím v kanceláři. Mám už dávno padla, ale nedokážu vstát, nemám sílu. Dívám se z okna na zahradu, je podzim a spadané barevné listí shrabávají pacienti z kurzu terapie prací. Zase ta práce. Ale že léčí, nevěřím. Je prostě potřeba to listí shrabat, je potřeba pacienty zabavit, aby si z dlouhé chvíle neublížili. Navíc jako dozor postačí jen sestra a zahradník. Práce neuzdravuje, práce z nás dělá otroky vlastních a cizích potřeb.

Přistoupím k oknu blíž, ale radši ho neotvírám, abych nic z toho, co se děje na zahradě, neslyšela. Stačí mi jenom vidět. Na němém divadle se po chvíli začne odehrávat opravdové drama. Mezi pacienty vznikne konflikt, jeden druhému hrabal v jeho území, zasekli si do sebe hrábě a teď šermují hlava nehlava. Ostatní pacienti začali fandit, jeden se ale nešikovně přitočil do arény a hráběmi dostal do hlavy. I přes to mé zavřené okno byl slyšet křik a pláč, oni dva hráči si zraněného ani nevšimli, přibíhají sestřičky a sanitáci, jedna skupinka nakládá toho s hráběmi v hlavě na vozíček a odváží ho na ošetřovnu. Zahradník a zbylá pomoc pomalu odtrhávají šermíře a odvádí na ředitelství. Ostatní pokračují v hrabání, jak rychle emoce přišly, tak rychle odešly. Tváří se, jako by se nic nestalo. Zahradník si zapálil cigaretu.

Otevřela jsem svou skříňku takzvané první pomoci. Ta se mi tu naplnila velice rychle při příjmech nových pacientů. Asi si příbuzní myslí, že to pomůže. Naplním sklenku, v lednici mám led, sednu za stůl čelem k oknu a zapálím si cigaretu. Ještě před rokem jsem také pobíhala mezi pacienty, hlídala je u listí, u plení záhonků nebo malování. Ale protože jsem byla jediná, kdo měl čas jet na školení, přiřadili mě po absolvování kursu sem do kanceláře. Tu mám vystlanou a po strop zarovnanou šanony s informacemi o jednotlivých pacientech. Asi tak polovinu znám jen z těchto zápisů, s ostatními jsem se vídala téměř každý den a snažila se dělat maximum. Tady v kanceláři už ale kvůli nim nebrečím. Tady jsou pro mě jenom fotky, zápisky z lékařských vyšetření, půlroční zpráva o chování, přestupky, návštěvy a podobně. Tenkrát to byla stvoření bez vlastního názoru, hromádky štěstí i neštěstí v pěti minutách, řehtací pytlíčky i koule na noze. Nabřečela jsem se kvůli nim dost, ale vždy ráno vstala a šla do práce, šla jim utírat ruce, pomáhat na záchod, pouštět jim televizi a dívat se s nimi. V určitých

chvilích jsem byla jediná, koho měli a díky komu žili důstojně. Nahradit mě ale nebyl problém, prostě vzali jednu z mladých uchazeček o post ošetřovatelky a já se mohla, podle nich, v klidu přesunout na pohodlnější místo.

Pohodlnou židli mám, to je pravda, ve skříňce vždy nějaký alkohol od příbuzných pacientů jako výraz vděku, mám svou ledničku a uklízečka mi každý den luxuje koberec. Také mám dva odpadkové koše – jeden na šanony pacientů, co odejdou, jeden na ty, kteří to už vzdali.

Začíná se stmívat, nastává čas večere. Zahrada je náhle prázdná a tichá, před mým oknem leží jen kupky shrabaného listí. Naleju si další sklenku. Hořká whisky se mi rozlévá po jazyku a já se stejně tak začínám rozlévat na jazyku času. Stojím a koukám z okna, jeho sklo mě odděluje od vnějšku, jeho sklo mě od vnějšku chrání. Jsem uzavřená v místnosti, můžu si tu chodit, skákat, běhat, ale ven nevyjdu. Pro absolutní pocit nemožnosti ven ještě zamknu dveře. Celá ta místnost se teď stává mnou. Já a já v sobě. Jak je to jednoduché. Můžu si uvnitř sebe dělat, co chci, ale ven se to nikdy nedostane. Navenek budu vždy sloužit tomu, pro co jsem určená, a jestli se vzepřu, ztratím svůj význam. Budu zbytečná a přítěžující, budu jen osina v něčím zadku. Celý můj život je jen o tom, něco dělat. Nutí mě jít dál a dál, přeskakovat, obcházet, hrbít se, zdolávat ... A stejně pak v cíli skončím ve svém já, ve svém pochybujícím já, jestli má tohle všechno vůbec cenu. Když půjdu dál, budu muset zvládat stále větší překážky, když se zastavím, na tom jednom místě umřu. Nemám žádnou šanci.

Nedávno jsem četla o muži, jehož mozková příhoda uzamkla v sobě samém. Říká se tomu lock-in syndrom. Vše uvnitř mu fungovalo dobře, ale svaly byly ochrnuté, jediné, čím mohl hýbat a později i komunikovat, bylo levé oční víčko. Ten muž se nevzdal, ale asi po dvou letech tohoto věznění zemřel. I když neztratil chuť žít, ztratil svůj význam. Až na to, že o sobě v této době vytvořil knihu, to byl vlastně zbytečný člověk. Neměl ani žádný význam pro doktory a ošetřovatelky, protože ti mají vždy nějaké pacienty, jejich funkce se naplní, ať už léčí kohokoli.

Na rozdíl od tohoto muže se já mohu hýbat i mluvit. Mé vězení ale spočívá ve zdech, které dennodenně ohraničují můj prostor, mé vězení tkví v nemožnosti tyto zdi opustit. Stále doufám, že nejsem jen někdo, kdo koná práci, kterou umí i jiní, stále doufám, že mám právě já na tomto místě nějaký smysl.

Znova se rozhlédnu po svých papírových pacientech v policích a zamířím ke dveřím. Večere snad ještě neskončila, zajdu se podívat na pavilon, kde jsem pracovala dříve. Venku obejdu hromádky listí, kvůli nimž se dneska strhla bitka, a upravenými chodníčky dorazím k budově. V jídelně se ještě svítí. Všichni sedí

u stolů, je slyšet jen břinkot příborů o talíře a mlaskání. Sálá tu příjemné teplo pohody, všichni jsou hodní, čas jídla je pro ně posvátný. Teprve až když dojedí, ti pacienti, kteří mě znají, se ke mně přihnou, sahají si na mě, jestli jsem skutečná, a vedou do společenské místnosti, abych jim zapnula televizi. Vyhovím jim a pak si přisednu na gauč. Tohle se svými šanony v kanceláři udělat nemůžu. Po chvilce se zvednu a odcházím. Dívají se za mnou, ale nikdo už nevstane. Mají televizi. Se sestřičkami ještě vykouřím na balkoně cigaretu a zamířím domů. Cestou se zastavím u kupiček listí a zadívám se do tmavého okna svého vězení. Jednou jsem se někomu svěřila se svou obavou, že až budu mít něco změnit, že to neudělám, zaváhám a pak si tím budu komplikovat život. Dostala jsem odpověď Neboj se, až ta chvíle přijde, ty ji bezpečně poznáš. Ta chvíle je právě tady. Zbavuju se svého lock-in syndromu, obrátím se zády k oknu a už se neotočím.

Ladislav Vondrák

Kvůli tvým očím	Líbám tě tiše
plovací vestu	jako když bosé nohy
a směrovku, která ukáže mi cestu	našlapují do teplého písku
Než do něčeho vkročím	A po každém nášlapu stopa
	kteřou voda mlsně pohltí
Někam se poztrácela slova z vět	
Slůvko po slůvku	Života běh
Možná se rozpustila v alkoholu	Po ránu zážeh
Mlčíme sami spolu	večer žeh
Každý na svém ostrůvku	
ztracených let	Nechci žádné další city
	Nemám na to kapacity

Ukázka ze sbírky **TAJNOSPÁDY**.

CESTA ZPÁTKY

Milan Košař

Nádraží bylo touhle dobou pusté a prázdné. Několik lamp na vysokých stožárech vykrajovalo ze tmy pod sebou proužky lesknoucích se kolejí, mizejících v černém nekonečnu.

Z opožděného nočního vlaku sice vystoupilo několik lidí, ale už dávno zmizeli někde u východu z nádražní budovy. Zůstal tu jediný cestující, který sledoval, jak červená koncová světla posledního vagonu pomalu mizí v deštěm prosycené prázdnotě. Posadil se na lavičku na prvním nástupišti a zapálil si cigaretu.

V temné nádražní budově svítla jen okna dopravní kanceláře a také velké nádražní hodiny, zavěšené pod střechem nástupiště. Velká ručička právě s hlasitým cvaknutím poskočila o další minutu, bylo čtrnáct minut po půlnoci.

Sedící muž poslouchal, jak déšť vytrvale bubnuje na střechu nad ním a uvědomil si, že takhle prší už nepřetržitě dva dny. Rozhlédl se znovu po tom pustém nádraží, potáhl naposledy z cigarety, jejíž konec rudě zasvítil do tmy a pak ji zamáčkl o okraj lavice a vstal.

Prošel prázdnou a potemnělou čekárnou a vyšel před budovu na ulici. Všiml si, že ucpaný kanál u obrubníku už nebere vodu, která přes něj protéká dál a hromadí se v obrovské louži o pár desítek metrů níž, kde Nádražní ulice ústí do křižovatky. V tom dešti a tmě toho sice mnoho vidět nebylo, ale i tak se zdálo, že se tu za ta léta nic nezměnilo.

Vyhrnul si límec bundy a vykročil ke křižovatce, nedal se ale směrem do centra, odbočil doprava, na ulici vedoucí do vilové čtvrti nad městem.

V téhle staré čtvrti na kopci bydlí odjakživa ta movitější část obyvatel. Jednotlivé domy jsou tu obklopeny velkými zahradami se vzrostlou zelení, takže z ulice je často k vidění jen okázalé oplocení a někde vzadu, mezi korunami stromů, občas vykoukne střecha.

Teď ale není vidět vůbec nic, tma a déšť jakoby vymazaly prostor kolem ulice, lesknoucí se mokrým asfaltem.

Nezdálo se, že by muž příliš spěchal, a přestože déšť ještě trochu zesílil, zmírnil svoje tempo a na okamžik se dokonce zastavil pod jednou z řídce rozmístěných pouličních lamp. V tom kuželu nažloutlého světla bylo, i přes padající déšť, vidět tvář unaveného muže kolem padesátky, v tmavé kožené bundě a rozšířených kalhotách, které už dávno vyšly z módy.

Jmenuje se Pavel Samek, ale přátelé mu odjakživa říkají Sam. Říkali mu tak i v kriminále, kde ale žádné opravdové přátele neměl a kde si odseděl patnáct let za vraždu člověka, kterého viděl sotva pár minut, a to už byl navíc mrtvý. Nikdy se k té vraždě nepřiznal, proč taky, když ji nespáchal. Ale důkazů proti němu bylo tolik, že ani jeho obhájce zřejmě nevěřil v jeho nevinu ...

Teď se vrací po patnácti letech do města, kde předtím prožil asi nejlepší léta svého života. Jeho kroky míří neomylně k domu, kde bydlí ta, do které se tehdy bláznivě zamiloval ...

Poprvé ji uviděl na večírku u příležitosti nějakého výročí založení firmy. Když tenkrát opouštěla společnost v doprovodu staršího muže, pohlédla krátce směrem k němu a jejich oči se na okamžik setkaly. Byla v tom tehdy výzva nebo si to jen namlouval?

Ta žena mu nešla z hlavy. Nebylo to jen tím, že byla tak krásná, nebo že už dlouho žádnou neměl. Cítil, že je úplně jiná než všechny, které dosud poznal a nebylo jich málo. Ale většina jeho dosavadních známostí neměla dlouhé trvání.

Dva dny na to ji zahlédl na parkovišti před obchodním domem, když se pokoušela velkým stříbrným BMW vymanévrovat z obležení ostatních aut. Zapamatoval si poznávací značku jejího vozu a nedalo už pak tolik práce získat přes určité kontakty i její adresu. Auto bylo registrováno na Irmu Kováčovou, Sadová 413.

Následující dny byl jako posedlý, sledoval, kdy odchází z domu, mimochodem bydlí v zachovalé vile z třicátých let, a kdy se tam zase vrací. Zjistil, kde pracuje i kam chodí na oběd a s kým a celkový obrázek, který z toho poskládal, byl následující: nezávislá a emancipovaná, svobodná nebo rozvedená, finančně zřejmě dobře zajištěná a především krásná...

Asi po čtrnácti dnech se mu podařilo navodit situaci, kdy se s ní jakoby náhodou seznámil u pokladny ve foyeru divadla. Nabídl jí lístek na vyprodanou premiéru, který měl, čistě náhodou, navíc a ona s radostí přijala. Seděl vedle ní celý večer a to představení skoro nevnímal, zato její blízkost cítil každým pórem.

Po představení ji pozval na skleničku a tak vlastně začala jejich krátká a osudová známost. Bylo to vášnivé, strhující a zároveň i cudné, dokázala vždycky vnést do jejich vztahu určitá překvapení.

Scházeli se u něho doma, nechtěla, aby si ho všimli sousedé a tak ji vždycky doprovodil nejdále na roh Sadové ulice, blíž mu to nedovolila.

Asi po měsíci jejich známosti musela odjet na služební cestu a jemu těch několik dní připadalo jako neskutečně dlouhá prázdnota.

Když jednou, pozdě večer, bloumal bezcílně ulicemi města a přemýšlel, jak zabít čas, který teď musel trávit bez ní, stanul před osvětleným vstupem nočního klubu „Siréna“, známého exkluzivním programem i cenami.

Livřovaný vrátný ho dovedl ke stolku blízko pódia a s úklonou se vytratil. Program už byl v plném proudu, objednal si sklenku suchého sektu a sledoval nějakou bezduchou pantomimu. Po krátké přestávce následoval jeden z hlavních vrcholů večera. Světla v hledišti pohasla a pouze bodový reflektor osvětloval bílou židli uprostřed pódia. Vtíravá hudba navozovala smyslnější atmosféru, plnou očekávání, které podlehl i on.

Rozhrnul se závěs a do světelného kuzele vešla nádherná žena v černo zlatém hávu se zlatou škraboškou na tváři a hřívou havraních vlasů, rozpuštěných až na ramena. Dlouhými kroky došla k židli a usedla na ni tak, aby plně uplatnila délku svých štíhlých nohou, umocněnou převysokými podpatky.

Fascinován na ni hleděl, protože mu něčím připomínala Irmu. Paradoxně sem přišel, aby na ni alespoň chvíli přestal myslet a místo toho mu ji ta striptérka

okamžitě připomněla. Cítil, jak se mu nahrnula krev do hlavy, když se žena na pódiu začala postupně a rafinovaně zbavovat jednotlivých kousků svého oblečení. Udělala by Irma pro něho taky něco podobného? Ta představa ho vzrušila a ucítil, jak hrozně po ní touží.

Když žena na pódiu odhodila poslední kousek svého prádla, otočila se zády k publiku, zatřásla svými černými vlasy a sundala si škrabošku. Otočila se zpět a na okamžik ukázala svoji tvář. Vzápětí světlo na pódiu pohaslo a rozsvítlo se v hledišti.

Seděl tam jako omráčený! Můj bože, je to Irma! Je to vůbec možné? Ale vždyť je přece na služební cestě, určitě se mu to zdá, to osvětlení klame, asi má halucinace z toho, jak moc mu chybí. Ale stín pochybnosti tu zůstal, půjde se alespoň přesvědčit, jestli je ta žena Irmě opravdu podobná.

Zvedl se od stolu, vyšel na chodbu, ale místo k východu, zamířil ke dveřím, vedoucím do zákulisí. Nápis „Vstup pouze pro personál“ ho nezastavil, prošel až k šatnám účinkujících, aniž by si ho někdo povšiml. Najednou uslyšel spěšné kroky z druhé strany chodby a schoval se instinktivně za roh, ani nevěděl dost dobře proč. Kroky se přiblížily, na okamžik se zastavily, pak se ozvalo zaklepaní a zvuk otevíraných a zavíraných dveří. Když opatrně vykoukl ze svého úkrytu, byla chodba prázdná.

Z krajních dveří se ozýval hovor, vedený zvýšenými hlasy. Slovům nebylo rozumět, ale vypadalo to na hádku. Chystal se kolem těch dveří projít dál, když se ozval výstřel. Nic jiného to být nemohlo, to ostré prásknutí proniklo celou chodbou a doznívalo v nastalém tichu.

Chvilí tam bez hnutí stál a vnitřní hlas mu radil, aby raději zmizel, pak ale sebral odvalu a stiskl kliku dveří. Bylo otevřeno a první, koho viděl, byla Irma. Stála uprostřed místnosti ve zlatavém županu a ve skloněné ruce držela pistoli.

Vlevo ode dveří ležel na zádech nějaký muž, který se ani nehýbal, ani nemluvil.

Pavel Samek se k němu sehnul, aby se vzápětí přesvědčil, že mu už nikdo nepomůže. Ten muž měl doširoka otevřené oči a vypadal i po smrti překvapeně. Na levé straně hrudníku se pod košilí pomalu rozšiřovala tmavě rudá skvrna.

Koutkem oka Pavel zahlédl, že Irma lehce zavravorala a tak vyskočil, aby ji zachytil a podepřel. Přitom ji vzal z ruky tu pistoli a horečně přemýšlel, co má udělat dál. Nebylo teď vůbec důležité, co tu Irma vlastně dělá, proč mu lhala a co se tu stalo.

Důležitější bylo zahladit stopy a zachránit ji! Než však stačil cokoli dalšího udělat, uslyšel z chodby hluk a vzápětí se ve dveřích objevil muž, kterého s ní viděl odcházet tenkrát z toho večírku, kde ji prvně spatřil.

„Proboha Irmo, co se stalo?“ vypravil ze sebe ten člověk, přistoupil k ní a objal ji.

Tiše se rozvzlykala a pak ukázala směrem k Pavlovi.

„Zavolejte někdo policii,“ otočil se ten muž směrem ke dveřím, kde se už mezitím tísnilo několik lidí, zatímco Pavel tam pořád stál a nechápal, co se kolem něho děje ...

Měls zmizet hned, radil jsem ti to, ozval se jeho vnitřní hlas, ale on slyšel sám sebe, jak říká těm lidem kolem, že může dosvědčit, že ten mrtvý Irmu napadl.

„To si nechte až pro policii,“ okřikl ho ten chlap, který mezitím pustil Irmu a přistoupil blíž k němu. V pravé ruce se mu objevila malá pistole a v levé bílý kapesník, kterým odebral Pavlovi vražednou zbraň z ruky.

„Teď se hochu otoč a dej ruce za hlavu,“ řekl mu ten člověk a jemu nezbylo, než poslechnout. Snažil se znovu něco vysvětlit, ale muž ho hrubě udeřil do týla s doporučením, aby si šetřil ty kecý pro obhajobu.

Pak přišli dva policisté v uniformě a několik civilistů a taky soudní lékař, který ohledal mrtvého. A potom na jeho zápěstí kovově zaklapla pouta a on se až tím zvukem úplně probral ze zlého snu do ještě horší skutečnosti ...

Byl obviněn z vraždy a odsouzen na patnáct let. Za celou tu dobu ho ve věznici nikdo nenavštívil, ale on ani nikoho nečekal. Kromě Irmu, ale ta nikdy nepřišla. Viděl ji naposledy u soudu, kde vypovídala, jako hlavní svědek obžaloby, ten nesmysl, že on zabil muže, který se před ním snažil ukrýt v její šatně.

Na pistoli našli jeho otisky a u soudu proti němu svědčilo ještě několik lidí, které v životě neviděl. Je prý chorobně žárlivý a navíc se u něho v bytě při prohlídce našli i nějaké drogy. Obhajobu nebral skoro nikdo příliš vážně, byl to jasný případ ...

Teď tam stojí, uprostřed noci, v dešti pod lampou a přemýšlí, jak asi vypadá Irma po patnácti letech. Sám se cítí starší ne o patnáct, ale nejmíň o třicet let. Odseděl si trest za vraždu, kterou nespáchal a společnost mu za to něco dluží. Bude s tím muset něco udělat ...

Přestože není zrovna vhodná hodina pro neohlášenou návštěvu, vydal se pomalu na cestu k jejímu domu ...

Mravní patos již v knihách nehledáme. V mnohých nenajdeme ani žádnou myšlenku.

Pesimisté věští zánik knih, ale ony se stále kradou.

V dobré víře napsal pravdu. Označili text za pamflet.

Aforismy Františka Uhra

PETR CHVOJKA

STRACH

Nemohu narychlo najít tu strunu,
co zněla nocí při plavení duší a
koní.
Snad ta struna praskla, snad nikdy
nebyly večery, na které vzpomínám,
když už jsem na dně,
snad všechno se mi zdálo
a nikdy jsem nebyl šťasten.
Ale přece jen: Zůstal dojem,
zůstala touha, zůstal pocit,
že kdysi bylo možné napsat pár vět
a z nich se složil jiný svět ...
Snad si jen nemohu vzpomenout
na tu správnou abecedu ... Snad ruka
ztratila jistotu ... snad srdce ...

Bože, snad je to přece jen srdce!

Souznění člověka s přírodou

Josef Lukášek

Orlické hory, malebný pás hor při severovýchodní hranici Čech. Kraj zádumčivé krásy, známý svými kouty zachovalé přírody, nádhernými loukami se zurčícími potoky a tichými zrcadly rybníků v podhůří. Vydejme se prostřednictvím této publikace na pomyslné toulky za jejich krásami.

Tak jako málokde zůstalo v tomto kraji mnoho krásných stavebních památek lidové architektury. Ne, nebojte se, vážení čtenáři, tato publikace není učebnicí nebo encyklopedií lidové architektury. Cílem bylo nabídnout vám ukázky souznění člověka a přírody. Ano, skutečně souznění. Vždyť řada chaloupek, statků, kaplí nebo kostelů byla našimi předky vystavěna jak jinak než z přírodních materiálů v pokorné úctě k přírodě a v úctě k jejím zákonům. Tato architektura, jakkoli je dílem lidským, spoluvytváří charakteristický vzhled krajiny Orlických hor a bez ní by nebyl určitě úplný ani obraz těchto hor, které jsou chráněné především pro své přírodovědné hodnoty. Vypovídá nám mnohé především o řemeslné zručnosti našich pradědů, jejich životě, jejich dokonalém pochopení přírody i přirozeném vkusu.

Když se při toulkách po Orlických horách a jejich podhůří rozhlédnete po některých vsích, uvidíte chaloupky rozesté po stráních nebo stulené v údolí podél cest do jednoho houfu jako kuřátka. A vždy zapadají do těchto strání či údolí krajiny, jako by tam patřily odjakživa.

Je pravdou, že mnohé stavby přežily staletí, a kdyby mohly vyprávět, slyšeli bychom příběhy o drsném a těžkém životě v horách, o mnohém utrpení a bídě tkalců, ale i o lásce, radosti a chvílích štěstí, tak jak už to v lidských životech bývá.

Orlické hory nesehrály v českých dějinách žádnou významnější roli, i když podle archeologických nálezů bylo podhůří osídleno již v paleolitu. Výraznější osídlení bylo zaznamenáno již asi tisíc let před naším letopočtem. Stále se však jednalo o podhůří, vlastní horské oblasti byly osídlovány až v průběhu 13. a 14. století v rámci kolonizace rody Drslaviců, Putivců, pánů z Drnholce a mnichů z kláštera Dobré Pole (dnes obec Klášter nad Dědinou). Jen pro zajímavost uvedme, že v letech 1344–1350 nechal arcibiskup Arnošt z Pardubic zhotovit seznamy vsí podle příslušnosti k děkanátům. Podle nich dosáhla linie osídlení vsí Olešnice v Orlických horách, Deštného, Uhřínova, Rokytnice a Králík. Kolonisté postupovali z vnitrozemí údolními podél potoků, klučili les a pásli své kravky, kozy a ovce pouze na okraji pralesa. Hlouběji v lese dávali dobytek vlci, rysy a medvědi. K osídlení výše položených území docházelo mnohdy až v 18. století.

Tak jako v jiných oblastech Čech i zde postupem času vznikl osobitý ráz orlických stavení, z nichž se některé zachovaly v původní podobě do dnešních dnů. Je zajímavé, že ačkoliv jsou dnes trámy chaloupek čištěny od omítek a vápenných nátěrů a jsou zdůrazňovány barevnými nátěry, včetně bílé natřených vycpávek, tak původní chalupy byly asi od 19. století naopak omítány hliněnou omítkou na rákos. Důvod byl zcela prozaický – lepší tepelná izolace a hlavně větší odolnost proti požáru. Ačkoli původní stavení byla zcela dřevěná, od časů Marie Terezie přibývalo chalup s kamennou nebo cihelnou částí kolem komínu a kamen. Bylo to tehdy nařízeno právě kvůli požární bezpečnosti. Začteme-li se do starých kronik nebo třeba i hasičských sborníků, nacházíme zprávy o tom, kolikrát vesnice či města vyhořela. Proto bylo také nařízeno, aby sušárny lnu a někdy i stodoly byly stavěny za vsí. V této době také vznikají první vodní nádrže, malé rybníčky rozesté po vsi. Dnes často zvyšují poetičnost obce. Hromadně byly vysazovány listnaté stromy, aby svými korunami bránily přeletu žhavých jisker.

Přestože se v této době již šíří výstavba zděných domů, ve vsích zůstává i nadále hlavním stavebním materiálem ten nejlevnější, a tím bylo dřevo. Bylo používáno jak na obytná stavení, stodoly, chlěvy, špejchary, tak i na stavby církevní. V horských vsích, jako např. ve Slavoňově či Liberku a dalších, nacházíme dřevěné kostelíky nebo dřevěné zvonice. Řada sakrálních staveb však vzala za své při požárech vsí nebo měst, a ačkoliv obytná a hospodářská stavení byla opětovně

stavěna ze dřeva, stavby církevní již byly budovány z kamene a nákladně zdobeny, zvláště v období baroka.

Jaký asi tehdy byl život obyčejných lidí? Z pohledu dnešního člověka nebylo co závidět. Až do zrušení roboty to bezesporu nebyl žádný med a lidé mnohdy dávali najevo svou nespokojenost i se zbraní v ruce. Jen vzpomeňme husitské války, které se dotkly především podhorských měst. V době husitských bojů vzal za své i klášter Dobré Pole. Podobně neblahá situace nastala i v době selských bouří roku 1628 a 1775.

Jestliže se posuneme v čase zhruba do 19. století, můžeme si alespoň trochu přiblížit život tehdejší horské vesnice. K převážné většině chalup patřil kousek pole, na kterém se pěstovaly především brambory, len a trochu obilí. Ve světlici hrkal stav známý rytmus: „Na cukr, na kafe, na cukr, na kafe“ nebo horalé docházeli do skláren, kde vznikalo krásné orlickohorské sklo. Častou obživou bylo dřevorubectví a pálení dřevěného uhlí pro potřeby skláren.

Když se po válkách o rakouské dědictví vytýčila v polovině 18. století nová státní hranice, přibyl další druh „přilepšení do rodinných rozpočtů“, a to pašování. Přestože v roce 1779 vznikla určitá podoba budoucí finanční stráže, která měla zabránit pašování, a tím i daňovým únikům, stalo se právě pašování součástí života horalů. Kdo nepašoval přímo, rád si koupil levnější cukerin, petrolej, textil, viržinka nebo vratilavickou kořalku, která byla žádána zvláště místními hostinskými. Do Pruska se zase naopak nosily kůže, boty, oblečení a mouka. Vítaným artiklem byla i vamberecká krajka, kterou paličkovaly ženy z okolí Vamberka již od 17. století. Život lidí v těsném sepětí s přírodou poznamenal i jejich tvorbu a práci. A tak nacházíme přírodní a květinové motivy nejen v krajkách vamberských krajkářek, ale i v ornamentech zdobících lidové stavby.

Samostatnou kapitolou byly mlýny a hlavně mlynáři, kteří velmi často patřili mezi písmáky a kronikáře. Řada mlýnů byla odkázána na malé horské potoky a snaha o maximální využití malých toků dovedla mlynáře, a hlavně jejich sekerníky, k mistrovství. Sekerníci byli šikovní řemeslníci, kteří se svou sekerou dokázali opravit veškeré součásti tehdejších mlýnů. Jak se říkalo, spravili celé složení. Jinými slovy to byli zruční a hlavně technicky myslící lidé, kteří ve svém oboru spojovali mechaniky, tesaře a truhláře dohromady. Ukázkou jejich „kumštu“ je i řada pohyblivých betlémů, na jejichž „oživení“ se často podíleli. Známy je například sekerník Josef Friml, který uvedl do pohybu slavný Proboštův třebechovický betlém.

Právě popis života prostých horalů, jejich zvyky, ale i kresby a mnohdy i fotografie staveb nacházíme v kronikách a zápiscích lidí, kteří zde žili, pracovali a mimoto kreslili a psali. Právě díky nim můžeme i po mnoha letech konfrontovat původní vzhled mnoha staveb s jejich současnou podobou. Připomeňme alespoň některé z nich. Své zápisy a kresby nám zanechali, např. Eduard Alliger, Alois Beer, Josef

Hejzlar, Jan Klos, Josef Korejz Blatinský, Jan Juránek, Jaromír Maisner a mnoho dalších. Kraj, který vám chceme přiblížit, si oblíbilo i mnoho malířů a výtvarníků, např. Karel a Adolf Liebscherovi, Jan Trampota, Vojtěch Sedláček, Věra Jičínská a řada dalších. Právě jmenovaní umělci na svých obrazech zachycují i původní vzhled mnoha obcí i konkrétních staveb.

Zanechme nyní poučování, vždyť každý, kdo má zájem o lidovou architekturu a zvyky, dozajista najde dostatek odborné literatury. Posadme se, třeba v křesle v klidu svého domova, zalistujme touto publikací, a buď zavzpomínejme na své vlastní toulky horami, nebo vybírejme cíle pro své příští výlety. Pokochejme se trsy bledulí, v tisícovkách vítajících jaro. Rozkvetlé stromy, stojící v sadech jako nevěsty, jsou předzvěstí léta, horské bystřiny a řeky nás v poledním žáru léta zvou k ochlazení. Do vši té krásy zapadají horské chaloupky se svou jednoduchou výzdobou, tak jako spolu ladí tóny akordu. Podzim se vyřádí se svou barevnou paletou na horských svazích a s prvním sněhem nás pozdraví paní Zima. Zastavme v podvečer například na vyhlídce nedaleko Nového Města nad Metují. Pokochejme se pohledem na rozsvěčující se Horské předměstí s osvětleným kostelem v „posledním patře“ a zaposlouchejme se do ticha padajícího sněhu. A spolu s básníkem Janem Nerudou, místním kronikářem Janem Juránkem i malířem Jiřím Škopkem můžeme tiše zašeptat: „Český betlém – opravdu souznění člověka s přírodou“.

Až ukončíme naše „putování“, oceňme alespoň v duchu práci pana fotografa. Hodiny času při hledání správného záběru, čekání na světlo, na barvu nebe, na ten skutečně správný stín, na tu pravou náladu. Hodiny v žáru slunce, hodiny v mrazu, kilometry cest po našich horách a jejich podhůří. Výsledek výběru z mnoha stovek barevných diapoziivů držíte právě v rukou. Tak tedy „šťastnou cestu, vážení čtenáři“.

(Úvodní kapitola knihy Orlické hory a Podorlicko)

Václav Hoblinka Chalupa

Hlína nad zlato, aneb není hrouda jako hrouda

Lenoch pravil,
kež bych našel hroudu zlata,
jak bych si krásně žil.
Zbloudilý astronaut
měl jediné touhy,
najít v tom nekonečnu
aspoň kousek rodné hroudy.

Štěkání na psa

to nebylo jen takové štěkání na psa
zvláště když k tomu
hrál The Plastic People
a zpíval Milan Hlavsa

(Ukázka ze sbírky Na dosah letokruhu)

Na slovíčko s Františkem Uhrem

1. Pokud jsem dobře počítal, jsi autorem 59 knih, nemluvě o stovkách povídek, básní, aforismů a epigramů ve sbornících, periodických publikacích, časopisech a novinách. Jaký máš pocit, když se ohlédněš?

Rozporuplný, ale již trochu smířlivý. Sám sebe se ptám, zda něco nešlo napsat jinak, lépe. Určitě ano, ale převažuje pocit, že bych to již nedokázal napsat ani tak, jak to je. Nikdo nepřekročí svůj vlastní stín. V literatuře i v životě vyznávám uzavřené kapitoly. Jejich nekonečné otvírání a pitvání se zákonitě stává kontra-produktivním. Je třeba dívat se věčně kolem sebe a před sebe.

2. Ve Tvé tvorbě převažují detektivní povídky, novely a romány, ve kterých se odráží i skutečnost, že jsi současně básník a aforista. Předpokládám, že Ti nejde pouze o vyličení napínavého příběhu.

Příběh je strom. Jeho rozvíjení větvemi, kořeny a listovím. Stromy však nerostou samoúčelně, dávají mnohý užitek. Také potěšení. Čtenářům (snad), při psaní i autorovi. Je nezbytné naznačit či povědět něco nad rámec děje, sáhnout k jistému zevšeobecnění. O stromu přece píšeme, třebaže se zabýváme hnízděním ptáků! Nebo jinak: Nelze kráčet ulicí života a bez povšimnutí míjet společenské události, chodce a jejich osudy. Někdy mám nejprve představu o roční době, krajině a prostředí, teprve potom kulisy zabydluji dějem a postavami. V určitém okamžiku nabývám přesvědčení o definitivním tvaru. Nejsem si vždy jistý plným zdarem, ale zase platí, že vlastní stín nepřekročíme. Musíme se o to ovšem neustále pokoušet.

3. Patříš k autorům, kteří pravidelně přispívají do Kruhu, redakce si cení tvých recenzí. Občas je nám vytykáno, že naše recenze příliš oplývají chválou, že by se mělo přitvrdit. Jaký je Tvůj názor?

Psaní je individuální záležitost, potřeba určitých kontaktů nezbytná. Proto si cením Střediska a Kruhu. Dává základní přehled o tvorbě známých, přátel i neznámých, které dodatečně rád poznávám. Pokud něco Kruhu schází, je to fundovaná kritika. Ale kde brát vodu, když je studna vyschlá? Považuji však za nezbytné informovat o novinkách. Stanovil jsem si zásadu, kterou nerad porušuji. Píši o tom, co je naladěno na moji vlnovou délku, také o knihách, u nichž

tomu tak úplně není, ale pokládám je za dobré a zasluhující uznání. Zmiňuji se také o drobnějších věcech. Ne každý záblesk musí odrážet těžký zlatý valoun. S přibývajícimi roky mě stále víc těší knihy i drobnější práce generačních přátel, známých a všech, kteří překračují práh do světa literatury. (Budme strážliví, o Parnas se jedná výjimečně.) Mám radost s nimi. Zejména tam, kde jsem sledoval jejich první tvůrčí krůčky. Každá kniha přátel a známých je pro mne krásným dobrodružstvím. Pátrám, zda splnila mé očekávání. Rád podotýkám, že většinou tomu tak je. A pokud snad příliš chválím ... I na drsném kamenu hledám hladkou plochu. Chválím, co uznání zasluhuje. Kde tomu tak není (podle mého stanoviska), tam raději mlčím. Necítím se povoláním veřejně přibrušovat pero o cizí kůži. Konečně, i mlčení umí být výmluvné. To neznamená, že autorovi (pokud o to stojí) nesdělím svůj názor. Vždyť komu prospěje mazání medu kolem úst! Stále však platí, že všechny rád čtu a potkávám.

Otázky byly položeny při příležitosti půlkulatých narozenin Františka Uhra.
Blahopřeji a děkuji za odpovědi, Milan Dušek.

František Uher

Falešná mince

slepí o barvách
hluší o harfách
svíce cloní
Harpagoni

a žádný spěch
žádný prospěch
žádný malér
žádný strach

z mraků
mokrý měsíc
dezertér
na útěku

Pravidla plantáže

žít nutno žít
žít jak se dá
žít jak se má
a žádná zrada

neradno
žít
nadarmo

raději kradmo
stranou žít
než u studní
na výsluní

Básně ze sbírky Pravidla plantáže.

Julie Miletínová

Ráno v Mariánských horách

Bůh mlčel a mluvily saze
plícemi horníků
Za mostem
opilý zpěv holek, co ve svém utišení hledaly
Egona Goldmanna
rozprostřel se jako paraván nad hlučnou mlhou

A trhovkyním tálo v rukách zlato
třináct minut nahoru a sedm dolů
pak pohřbily své manžely
mrtvější mnohem víc než oni
ono se těžko vzlyká
bez dechu

Nikomu se nechtělo mluvit, tak si broukali
Internacionálu
a slunce se stydělo, když oblékalo šedé roucho
přes řadra svých okrouhlých vrchů

Potom kdosi dole v činžáku
místo budíku ubil kočku

Postavte se vedle řečníka, bude to vypadat, že mu napovídáte.

Nejedna sbírka básní je tenká jako šeková knížka. Rozdíl vězí v hodnotě.

Celý život toužila po roli Julie, ale vždycky na ni zbyla nějaká vichřice na Koločavě.

Napsal mnoho moudrých aforismů. Všechny vymyslel někdo jiný.

Dočetl se, že v Čechách je hodně básníků a málo čtenářů poezie. Přidal se k většině.

Aforismy Františka Uhra

Stránky mladých a začínajících autorů

„Pardubické střípky“ 2010

Literární a výtvarná soutěž na téma „Když se tak trochu bojím“

Výsledková listina – literární část:

I. kategorie 3.–5. tř. ZŠ:

1. místo – Zuzana Veselková (ZŠ Spořilov Pardubice)
 2. místo – Veronika Slonková (za prozaický text) (ZŠ Masarykova Brno)
 3. místo – Jaroslav Kouba (ZŠ Benešovo nám. Pardubice)
- Čestné uznání – Ondřej Volák (ZŠ Suchý Důl)
Radek Kovačič (ZŠ Benešovo nám. Pardubice)
Rostislav Suchochleb (ZŠ Spořilov Pardubice)
Veronika Slonková (poezie) (ZŠ Masarykova Brno)

II. kategorie 6.–7. tř. ZŠ + odpovídající ročník G:

1. místo – Anna Pasovská (ZŠ Spořilov Pardubice)
 2. místo – Matouš Pavlík (Gymnázium Ústí nad OrL.)
 2. místo – Aneta Zezulová (Gymnázium Jevíčko)
 3. místo – Maryia Paulavets (Gymnázium Ústí nad OrL.)
 3. místo – Michaela Kocková (Gymnázium Dašická ul. Pardubice)
 3. místo – Tereza Sodomková (ZŠ Proseč)
- Čestné uznání – Anna Ludvíčková (Gymnázium Ústí nad OrL.)
Štěpán Neubauer (Gymnázium Jevíčko)
Zdeněk Havelka (Gymnázium Moravská Třebová)
Lucie Sitterová (ZŠ E. Beneše Písek)

III. kategorie 8.–9. tř. ZŠ + odpovídající ročník G:

1. místo – Marie Černá (Gymnázium Praha-Opatov)
 2. místo – Kamila Loučková (ZŠ J. J. Ryby Rožmitál pod Třemšínem)
 2. místo – Kristýna Šatná (ZŠ Dr. Peška Chrudim)
 2. místo – Lucie Rudolfová (ZŠ Štefánikova Pardubice)
 2. místo – Andrea Exnerová (Masarykova ZŠ Polička)
 2. místo – Petr Harašta (Masarykova ZŠ Polička)
 3. místo – Kateřina Homoláčová (Gymnázium B. Němcové Hradec Králové)
 3. místo – Kristýna Maštalířová (ZŠ J. J. Ryby Rožmitál pod Třemšínem)
- Čestné uznání – Klára Malá (ZŠ J. J. Ryby Rožmitál pod Třemšínem)
Kamila Cupalová (Masarykova ZŠ Polička)

Viktorie Jordanová (ZŠ J. J. Ryby Rožmitál pod Třemšínem)
Ondřej Koc (ZŠ E. Beneše Písek)

IV. kategorie 1.–2. roč. SŠ:

1. místo – Hana Pilná (Gymnázium Dašická ul. Pardubice)
 2. místo – Petra Dvořáková (Gymnázium Trutnov)
 3. místo – Tereza Machová (Gymnázium Jevíčko)
- Čestné uznání – Tereza Zyklová (Biskupské gymnázium Hradec Králové)
Jan Zajíček (Gymnázium Příbram)

V. kategorie 3.–4. roč. SŠ:

1. místo – Tereza Bruknerová (Gymnázium Chrudim)
 1. místo – Blanka Datinská (Gymnázium Svitavy)
 2. místo – Marcela Kostelníková (Gymnázium Kadaň)
 2. místo – Ta Thuy Dung (Gymnázium Příbram)
 3. místo – Martin Binder (Biskupské gymnázium Brno)
 3. místo – Michaela Ulrichová (Gymnázium Polička)
- Čestné uznání – Zdenka Pšeničková (Gymnázium Ostrov)
Vojtěch Mišura (Obch. akad. a hotel. škola Havlíčkův Brod)
Hana Křivánková (Angl. gymnázium Pardubice)

Výsledková listina – výtvarná část:

I. kategorie 3.–5. tř. ZŠ:

1. místo – Jakub Rychlý (DDM Alfa Pardubice)
 2. místo – Veronika Topolská (ZŠ Spořilov Pardubice)
 3. místo – Karolina Káňová (ZŠ Chotěboř)
- Čestné uznání – David Cílek (ZŠ, MŠ při Olivově dět. léčebně Říčany)
Aneta Vodičková (ZŠ Chotěboř)
Aneta Widenská (ZŠ Spořilov Pardubice)

II. kategorie 6.–7. tř. ZŠ + odpovídající ročník G:

1. místo – Klára Málková (ZŠ Sezemice)
2. místo – Dominik Řezníček (ZŠ Sezemice)
3. místo – Iveta Lamberská (ZŠ Chvaletice)
3. místo – Anna Pasovská (ZŠ Spořilov Pardubice)
3. místo – Tomáš Havlena (ZŠ J. J. Ryby Rožmitál pod Třemšínem)

III. kategorie 8.–9. tř. ZŠ + odpovídající ročník G:

1. místo – neuděleno

2. místo – Kristýna Voženílková (ZŠ Sezemice)
 2. místo – Barbora Michtová (ZŠ Závodu míru Pardubice)
 3. místo – Šárka Bardová (ZŠ E.Beneše Písek)
- Čestné uznání – Eliška Pilařová + Tereza Chalupová (ZŠ Chotěboř)

IV. kategorie 1.–2. roč. SŠ:

1. místo – Anna Kopecká (Stř.zdravotnická škola Chrudim)
2. místo – Nikola Mězlová (Stř.zdravotnická škola Chrudim)
3. místo – neuděleno

V. kategorie 3.–4. roč. SŠ:

Bez účasti

Do výtvarné části soutěže celkem došlo 84 prací z 15 škol. V literární části bylo hodnoceno celkem 118 příspěvků ze 42 škol nejen Pardubického kraje.

Soutěž finančně podporuje MK České republiky, Pardubický kraj, Magistrát města Pardubic, Elektrárny Opatovice n.L., a.s.

Krajskou knihovnu v Pardubicích zřizuje Pardubický kraj.

PARDUBICKÉ STŘÍPKY 2010

Literární a výtvarná soutěž Pardubické střípky má sice krátkou historii, protože se scházíme teprve u druhého ročníku, ale nejedna práce, která byla vytvořena a která do soutěže doputovala, byla zajímavá nejen výběrem příběhu, ale i jeho pozoruhodným zpracováním.

Kladli jsme si otázku, do jaké míry bude téma „Když se tak trochu bojím“ inspirativní, co na to asi naši mladí autoři řeknou? Zamyslí se nad ním, sednou za klávesnici počítače nebo vezmou štětec a udělají na čtvrtce papíru první tahy ... Nebo se jen tak zasmějí, pokrčí rameny a půjdou se raději podívat na nějaký nekonečný televizní seriál. Vlastně jsme *se tak trochu báli*. A pak jsme byli příjemně překvapeni, v literární soutěži se objevila víc jak stovka prací.

Řekneme-li *když se tak trochu bojím*, naskočí nám obvykle pocit, kterému říkáme strach. Pocity strachu a hrůzy se zabývá jak věda, tak umění. Strach hraje v životě člověka velmi důležitou roli, je naším průvodcem od narození až do smrti. Samozřejmě záleží na dávkování, kdy ještě příjemně šimrá po zádech a naopak, kdy nás už může ohrožovat. Pokud jste se pustili do psaní, asi vás napadla otázka, co se to se mnou děje, když se tak trochu bojím? Bojím se o někoho, něčeho, něčoho? Vaše zkušenost, kterou jste nám tlumočili, byla pochopitelně různorodá.

Někteří z vás vycházeli ze skutečných událostí, při nichž nám trne u srdce a sem tam ukápně i nějaká slza. Patřily sem příběhy, kdy nás zaskočí nemoc, opustí nás přítel, odejde někdo z blízkých, tedy převážně odehrávající se na bázi mezilidských vztahů. Ale nebyly to jen vztahy. Strach a zmatek v nás může vyvolat i přemíra informací, se kterými neumíme nakládat. Nebo takový výtah ve věžáku, to může být pěkná klíčka k pobytu.

Další skupinu příspěvků bych zařadil do kategorie, kdy mocná síla fantazie ošálí v jisté chvíli naše smysly, to jsou ty různé šramoty na půdě, které dělají myši, vítr v komíně, šlápoty na střeše v okamžiku, kdy se venku čerti žení, nebo krhavé poskakující oči kontrolky elektrického spotřebiče, jehož spuštění rodiče naprogramovali na noc. Zmýlená neplatí!

Do třetí kategorie bych zařadil autory, jejichž cílem je napsat příběh, který je zpravidla od začátku do konce vymyšlený a jehož záměrem je čtenáře postrašit. Vyskytují se v nich různí duchové, mrchožrouti, upíři, vlkodlaci, zrcadloví démoni a příšery všeho druhu. Hnacímotorem těchto příběhů je tajemno, iracionalita, tedy to, co má s rozumem málo společného, ale o to víc umí prostřednictvím autorovy fantazie podráždit naše pocity a smysly.

Jak už to bývá, vedle příspěvků průměrných se objevily i ty, které si zaslouží čtenářskou pozornost. Ostatně potvrdily nám to, co se všeobecně ví: že kvalitní práce se dá napsat o čemkoli, co se nás bytostně dotýká, byť by to byl třeba upír jen s jedním zubem a ještě k tomu rozviklaným. Naopak lhostejnost, tedy to, co se vás nedotkne, je překážkou každého tvůrčího úsilí. Jak jsme měli možnost vás prostřednictvím příspěvků poznat, ta vám určitě nehrozí.

Lubomír Macháček

I. KATEGORIE

Záchrana v poušti

Zuzana Veselková

Byl pozdní podzimní večer a na arizonském ranči Šťastná hvězda se právě ustájené koně chystali ke spánku. Plavá klisna Nela si k sobě tiskla svoje pětiměsíční hříbátko jménem Blesk. Blesk byl téměř celý černý, jen na čele mu zářila krásná lysinka. Jeho otec, vraník Diego, se na něj láskyplně dívá. Úplně jinak ho ale sledoval Saliven, prokvetlý bělouš. Napadlo ho, že by mohl Bleska trochu postrašit. A tak mu začal vyprávět: „Hej Blesku, víš, že tu kdysi žili vlci, kteří rádi napadali koně?“ „Cože?“ vypískl Blesk vyděšeně. „Salivene!“ rozzlobil se Diego. „Ale vážně! Pokud se dobře pamatují, žily zde i pumy, které občas nějakého koně

zardousily!“ „Salivene, okamžitě toho nech!“ řekl důrazně Sofister, tmavý hnědák s malou hvězdičkou na čele. „A myslím, že i medvědi tu přebývali.“ pokračoval strašidelně Saliven. „Mami, já se vážně bojím!“ vykřikl Blesk a přitulil se ještě více k matčině bříšku. „Neboj se, nemáš se čeho bát, vlci, pumy ani medvědi tu dávno už nežijí.“ odvětila Bleskova matka starostlivě. „To je pravda.“ odvětil Diego. „A jestli budeš ještě strašit mého synka, tak uvidíš!“ Po této výhrůžce Saliven opravdu zmlkl. Sofister se k Salivenovi naklonil přes zeď boxu a důrazně pronesl: „A ode mne to platí též! Ještě jednou budeš malého Bleska strašit, schovám tvé sedlo a uzdu tak dokonale, že je nikdo nenajde a nebude si tě moc nikdo osedlat!“

Většina koní se už zklidnila a chystala se k spánku. Jen malý Blesk se u maminky ujišťoval: „Opravdu tu žádní vlci, pumy ani medvědi už nežijí?“ „To víš, že ne, Saliven tě pouze strašil“ uklidnila ho ještě jednou maminka Nela. Blesk dostal krásnou pusku na spaní od maminky a všichni šli spát.

Brzy ráno byla většina koní vypuštěna do výběhu. Saliven a Sofister si na výběh museli počkat, šli totiž na vyjížďku. A malý Blesk s nimi. Na Salivenovi jela jezdkyně Klára, na Sofisterovi Alena a Bleska měly na vodítku. Vyjížďka se trochu protáhla, dívky se totiž chtěly zastavit u potoka Divokých koní. Když ale Klára seskakovala ze Salivena, noha jí vyklouzla ze třmenu a při pádu si podvrtla kotník. Bylo to moc bolestivé zranění a Klárka se na nohu nemohla vůbec opřít. Nakonec se rozhodly, že zpátky na ranč pojedou obě na Sofisterovi, Bleska povedou na vodítku a Salivena přiváží ke stromu u potoka a později se pro něho vrátí. Když dívky ujely několik set metrů, malý Blesk se splašil a vytrhl dívkám vodítka. Běžel zpátky směrem k Salivenovi, neboť cítil, že se stalo něco ošklivého. A opravdu. Salivenova uzda uvázaná kolem stromu byla přetržena. Bylo ještě šero a Blesk stěží rozeznal siluetu pádícího koně. Byl to Saliven a za ním se hnalo něco rychlého a silného. Byla to puma, která si nejspíš na Salivena brousila zuby. Malý Blesk se lekl a rozběhl se zpátky ke stájím. Po pár metrech se objevil Sofister s dívkami. Jistě se ho vydali hledat hned, když se jim ztratil. Jakmile dojeli k Bleskovi, dívky zbledly a Sofister zpanikařil. Všichni zahlédli pumu, která pronásledovala Salivena. Klára rychle chytila vodítka malého Bleska a uklidnila Sofistera. Alena zatím mobilním telefonem zavolala svému otci, řekla mu, kde právě jsou a co se stalo. Otec jí řekl, ať jsou opatrné a že tam přijede co nejdříve.

„Co budeme dělat?“ zeptala se Klárka Aleny. „zkusím ji zabavit“ odpověděla Alena a dodala: „pohlídej Sofistera a Bleska.“ Alena odvázala laso od sedla a vydala se pomoci Salivenovi. Zavolala na pumu: „Nech toho koně být!“ Puma se otočila a chvíli na Alenu zírala. Pak zaútočila. Alena po ní zkusila hodit laso, ale puma uskočila a laso dopadlo vedle. Puma po něm skočila, jako by to byla kořist a vytrhla ho Aleně z ruky. „Ne!“ vykřikla Alena. „Ne!“ vykřikla Klára. Šelma opět zaútočila. Malý Blesk věděl, že musí něco udělat. Ale co? Byl sotva pětiměsíční

hříbě a ke všemu měl strach, že ho ta puma sní. Ale musí to udělat. Pro Alenu a pro Salivena. Najednou vytrhl Kláře vodítko z ruky a vběhl útočící pumě přímo do dráhy. Malý Blesk přeběhl pumě přímo před nosem a to ji zarazilo. Za vteřinu se ale už vzpamatovala a hnala se za Bleskem. Malý Blesk a puma teď běželi podél vysoké skalní stěny. Vzdálenost mezi nimi se zmenšovala a Blesk už viděl, jak ho porcují ohromné zuby. Ale pak nastal dokonalý zvrat. Na skále se totiž uvolnil kámen, který spustil kamennou lavinu. Malý Blesk té lavině unikl, ale puma ne. Několik kamenů ji udeřilo do hlavy a ona zůstala ležet omráčená.

Když se prach usadil, Blesk zpozoroval, že se k němu blíží dívky se Salivenem a Sofisterem. Pak se ale ukázali tři další koně. Na jednom z nich seděl Alenin otec, na dalších dvou nējací cizí lidé. Ti muži pumu svázali a řekli, že ji odvezou do jednoho národního parku. Po jejich odjezdu Alenin otec rozhodl, že by se měli co nejdříve vrátit zpátky na ranč. A to také všichni udělali.

Večer bylo ve stáji ranče Šťastná hvězda slyšet většinou Salivena. Malý Blesk byl na vyprávění příliš unavený. „... a nejen díky mé statečnosti skončila puma pod lavinou kamenů.“ „Moc se nevytahuj,“ uzemnil Salivena Diego, „kdyby nebylo mého syna, tak už nejsi ani ty!“ „A kde je vůbec Blesk?“ ozval se Sofister. „Pst!“ okřikla je potichu Nela a všichni se k ní naklonili. U jejích nohou spalo malé černé klubičko s bílou lysinkou. A Diego dodal: „Tenhle kluk ještě dokáže velké věci!“

II. KATEGORIE

Střípky ožívají

Anna Pasovská

Je to dávno, nebo není?

Je to pravda, nebo není?

V jedné malé krásné vesničce bydlelo sotva padesát lidí. V té vesničce nebyly žádné paneláky ani cihlové domy s mnoha byty. Byly tam jen velké rodinné domy, které se na první pohled zdály být velmi podobné. Dva z nich se však od ostatních v mnohém přeci jen značně lišily.

Jeden byl nově postavený. Druhý, pravý opak. Stará barabizna, která jen tak tak držela na základech a každý sejí bál. Ve dne kolem lidí chodili se strachem, ale alespoň prošli. Když se i však setmělo, každý se domu vyhýbal velikým obloukem.

Vyprávělo se, že ten dům stojí na hřbitově šlecht, kde jsou pohřbeni i jejich domácí mazlíčci a v noci ožívají. V tom novém domě žila holčička, která se jmenovala Lucinka. Chodila do páté třídy a do školy jezdila do nejbližšího města.

Když jednou vystupovala z autobusu, který ji vezl ze školy, procházela právě kolem toho strašidelného domu. A tu ji napadlo, že se vždy chtěla podívat dovnitř, jak to tam vypadá. Rodiče jí to vždy velmi přísně zakazovali, protože se báli legendy, že když někdo jen půl palcem překročí práh domu, zabouchnou se za ním dveře, aby do setmění nemohl vyjít ven. Do setmění! Protože až se setmí, vstanou mrtví šlechtici a jejich mazlíčci, aby z toho člověka mohli do dalšího rána vysát jeho duši a znovu žít. A až alespoň jeden z mrtvých bude znovu žít, pomůže ostatním a zmocní se celého světa.

Lucinka tuto legendu samozřejmě znala, ale říkala si, že kdyby to byla pravda, tak by tam jistě psali, jak je ti duchové zabijí, jenže to tam nebylo. A tak se rozhodla, že půjde dovnitř. Využila momentu, kdy nešel nikdo další kolem a pomalu se přiblížila ke schodům, které vedly ke dveřím domu. Stoupla na první schod a z její opatrnosti ji vylekalo zlověstné zavržení. Co mohla čekat? Schody jsou staré, tedy rozvrzané. Rychle se vzpamatovala a pomalu a opatrně našlapovala na další schody. Když překročila poslední, pátý schod, napočítala ještě dva kroky ke dveřím, rozhlédla se, jestli nikdo nejde, vzala za kliku, otevřela a udělala krok dovnitř.

V tu chvíli se za ní dveře zabouchly. Snad průvan, chtělo se jí říct, ale sevřené hrdlo by nevydalo ani hlásku. Nakročila k dalšímu pohybu, k další místnosti, k další... Vešla do překrásné komnaty s růžově vymalovanými zdmi, na kterých byly hebounce lehké bílé kytičky. Jedno velké okno propouštělo paprsky světla na mistrovsky vyřezávanou skříň. Uprostřed místnosti, na vlněném koberci s motivem motýlků, stojí těžký psací stůl se židlí. A

na stole. Lucinka usedá znaveně, ale s dychtivostí očekávání, na židli. To co leželo na stole, to nad čím se tetelil v paprsku slunce prach, byla knížka. Knižka v černém obalu, knížka velice zvláštně vypadající, knížka velice lákající k otevření.

„Ale já teď nemám čas na čtení, musím to tu ještě prozkoumat.“ Jakmile však vstala ze židle a vydala se k dalším dveřím, zabouchly se. Lucinky se zmocnil strach, bála se, že se již odtud nikdy nedostane, neuvidí se s rodiči ani s kamarády. Rozplakala se, znovu si sedla na židli, sundala si aktovku ze zad, snad v domnění, že se jí ulehčí a pozorovala slzu, která vykreslila v prachu na zvláštní černé knížce, zvláštní obrazec. Ta knížka byla černá, nebylo na ní napsáno, jak se jmenuje, ani kdo je autorem. Nebylo na ní napsáno vůbec nic. Prostě byla celá černá.

Lucinka ji otevřela. Vypadalo to, jako kdyby měla jen pár listů. Dala se tedy do čtení. Báli jste se? Já tak trochu! Je fajn se někdy tak trochu bát. A proto je fajn, že „Střípky“, myslím ty naše literární, každý rok ožívají. Je fajn se tak trochu bát, jestli vůbec nějaké „Střípky“ budou. A když si člověk oddychne, že jsou, je fajn se tak trochu bát, jestli člověka vůbec něco ke psaní napadne. A když už napadne, je fajn se tak trochu bát, jestli se to vůbec bude dát číst.

Je fajn vědět, že ale vlastně zkoušíme psát pro radost, a že jestli nás něco naplní radostí, tak to stálo za to!

A už se nebojte ani trochu. S Lucinkou to jistě dobře dopadne a se strašidelným domem též. Někdy Vám to napíše, a nebo víte co, zkuste to napsat sami.

P. S. Vždy je ale fajn mít někoho, kdo Vás před strachem ochrání! Třeba maminku!

III. KATEGORIE

Maminka

Marie Černá

„Maminko, já se bojím.“

„A pročpak, zlatíčko?“

„Tam za zdí u okna něco škrábe.“

„To se ti jen zdá, beruško.“

„Maminko, prosím, lehni si sem ke mně.“

„Dobře.“

Tak tam obě ležely, zatímco se omamný had ticha omotával kolem jejich těla, pronikal do všech jeho údů i do jejich smyslů. Tísnil ji, mladou matku, a doháněl k šílenství.

„Už se nebojíš?“ vyhrkla, aby přerušila to ticho.

„Jsem tu moc sama.“

„Máš tu přece želvičku.“

„Mám.“

„A k narozeninám jsi dostala plno krásných hraček.“

„To ano.“

„Máš toho daleko více než jiné děti.“

„Ale já bych chtěla sestřičku.“

„Jiné děti by zase chtěly hračky nebo zvířátko.“

„Ale sestřička není jako hračka.“

„A co kdyby to byl bratříček?“

„To by nevadilo. Nebyla bych tak sama.“

„Nejde to miláčku, vždyť to víš.“

Žena se zvedla a něžně pohladila holčičku po tváři.

„Už na to nemysli. Dobrou noc, zlatíčko moje.“

„Dobrou.“

„Mami?“

„Ano?“

„Už zase něco škrábe támhle za stěnou.“

„Opravdu?“

Láskyplně pohlédla na holčičku a povzdechla si. Pomalým krokem došla až ke stěně a zaposlouchala se. Nic neslyšela, ale přesto tam bylo. Zase to ticho. To jediné ji škrábe, dráždí, to věčné ticho. Leží v posteli a slyší jen ticho, jí a slyší jen ticho, čte si a nevnímá nic než to tíživé ticho ... A prázdno.

„Nic tam není, drahoušku. Slyšíš?“

„Přestalo to, jak jsi rozsvítila.“

„Tak zhasneme a chvíli počkáme.“

„A lehneš si ke mně?“

„Ano. Ale zítra budeš spát sama.“

„Dobře.“

„Dneska byl ve školce nějaký cizí pán, paní učitelka říkala, že tam něco opravoval. Moc jsem se ho bála.“

„Bojí se všechny malé děti, zlato. Uvidíš, že z toho časem vyrosteš.“

„Ty ses také bála?“

„Ano, také jsem se bála.“

Lži. Byly to pouze bohapusté lži, kterými časovala svoji dceru. Ona nebyla jako ostatní děti, co se stydí ze strachu před cizím světem. Její holčička měla strach z mužů. Až to ženu děsilo ... Co se to stalo s jejich životy? Ze snů se stávala pouze mlha ladně se vznášející nad obzorem reality. Žila život, který kdysi odsuzovala. Tak kdy už to skončí?

„Věřím ti, mami.“

„Já vím, zlatíčko.“

„Maminko, já se bojím.“

„Říkala jsi, že už budeš odvážná.“

„Já vím.“

„Zase to škrábe?“

Holčička přikývla. Žena si bez dalšího ptaní lehla k dceři do postele. Rozuměla jí. Chápala její samotu. I ten výmysl se škrábáním ve zdi. Dlužila jí to.

„Kde je tatínek?“

„Pryč.“

„Kde pryč?“

„Se ženou, se kterou bude šťastný.“

„A s tebou nebyl šťastný?“

„Asi ne.“

„Jak se jmenoval?“

„Daniel.“

„A jakou měl rád barvu?“

„Já nevím, zlatíčko, pořádně jsem ho neznala.“

„Tak jak to může být můj tatínek?“

A opět to ticho. Vpíjelo se jí do mozku, ničila ji ta bolest způsobená jejími myšlenkami, které byly nejvíce slyšet právě v tichu. Kdysi měla všechno, ale náhle neměla nic. Neměla školu a neměla ani muže. Byla sama.

„Přála bych si tatínka.“

„To já taky, holčičko.“

„Tak proč si ho nepořídíš?“

„Svět není tak lehký.“

„Připadám si tu sama.“

„To se spraví, uvidíš.“

Když tu se ze stěny u okna ozvalo podivné zaškrábání.

„To je ono, mami!“ zvolala holčička.

Žena překvapeně pohlédla na holčičku. Nebyl to výmysl...

Druhý den ráno, když se žena s dívkou procházely kolem domu, zjistily příčinu toho zvláštního škrábání – v okapu nad oknem se uhnízďily hrdličky.

Poznámka redakce: V KRUHU 24 zveřejníme vítěze IV. A V. kategorie.

Vstupujeme do roku Karla Jaromíra Erbena

Kytice neuvadající

Jan Dvořák

Nikdy nezapomenu na chvíle, kdy jsem četl svému vnukovi, tehdy ještě předškolákovi, Erbenova Vodníka. Začínal teprve poznávaná písmena skládat do slov, takže byl zatím závislý na mém „zprostředkování“, což samo o sobě zakládá jistou odpovědnost. Nevím jistě, ale myslím, že byl strakatě šedivý pošmourný den a rozhodně bych přísahal, že jsme uvázli sami doma. Rovněž nepovím, proč jsem sáhl právě po této skladbě; možná to bylo zrovna pro tu náladu. Vnuk začal oddané – a poprvé ve svém životě – vnímat příběh, který v Erbenově podání zná snad každý, kdo v Čechách umí číst. Bylo mu jedno, že se seznamuje s textem vpravdě erbovním, neznal zatím osudy díla, z něhož báseň pochází, ani dramatickou pouť autorova života. Čím hlouběji jsme se nořili do dějových zvrátů, tím zděšeněji jsem pozoroval, jaký zdrcující dojem verše této tragické balady, trvale uchované v naší paměti, v malém posluchači vyvolávají. Jindy neposeda, seděl bez hnutí,

chyběly všetečné dotazy, kterými mě pořád štědře zahrnoval, nedoplňoval vnímaný text občas vtipnými parafrázemi. Snažil jsem se bodavé účinky slov oslabit co možná nejcivilnějším podáním, na podstatě věci to ovšem nemohlo nic změnit, naopak. A když se blížilo ono známé finále, v němž na prahu stavení spočine „dětská hlava bez tělíčka-a tělíčko bez hlavy“, vnitřně jsem si vyčítal, jak hluboký otřes na dětské duši páchám. Přesto jsem musel dočíst. Oběma nám „mráz po těle hrůzou běžel...“ Zdálo se mi, že bych měl něco dodat, oslabit emocionální úder, připadalo mi však zároveň svatokrádežné rozměšňovat účinnost působivého poselství nadbytečnými komentáři. Byl jsem vděčný vnukovi, že navzdory propasti věku a čtenářským zkušenostem cítí zřejmě něco podobného. Vše bylo vyřčeno. A tak jsme oba mlčeli dlouhé minuty – a pak se chlapec zvedl a odešel z místnosti. S netrpělivostí a úzkostí očekával matčin návrat z práce. Když se otevřely dveře, nepronesl ani písmeno, pouze uchopil její ruku. A chvíli ji držel ve své. Příliv něhy provázený mlčenlivostí přicházející překvapil, neboť nemohla vědět, co všechno znepokojivého se její syn právě před nedávnem dozvěděl třeba o intenzitě mateřské lásky...

V mnohovýznamovém mlčení, které nechává vyznít a dozrát naléhavost myšlenkového sdělení, a v touze po intimním dotyku, zdůrazňujícím potřebu citového zakotvení, nacházel malý vnímatel svůj vnitřní vztah k skladbě, v níž se každý verš proměňuje v labyrint otázek, provázejících nás od zrození k smrti. Ošklivě řečeno – vybudoval si čtenářskou a interpretační strategii, k jejímž hledání Kytice od prvního vydání v roce 1853 provokuje. Na této daleké cestě nacházíme vedle stále čtenářské fascinace nespočet pokusů o její výklady a rozborů, o ilustrační doprovod, o znevažující parodie, o vytváření nejrůznějších dramatizací, hudebních transkripcí či filmových (obrazových) adaptací. Zkrátka a dobře – Kytice, uvinutá v duchu záměrů, které umělec formuluje ve vstupní básni, tvoří pevný bod naší literatury, jenž nepřestává oslovovat svou zvláštní magií generace.

Mám-li však i nadále zůstat u osobních vzpomínek, demonstřujících zároveň jeden z možných adaptačních postupů, pak si třeba živě vybavuji, s jakou pokorou a úctou přistupoval na počátku sedmdesátých let dvacátého století k výtvarnému ztvárnění Kytice malíř a grafik Vladimír Tesař. Pochopil, že se nelze zmocnit hotových příběhů, zafixovaných do našeho povědomí, a vyjít jen z jejich finální verze, ale že je nutné nahlédnout znovu proces zrodu nezapomenutelných veršů. Jít prostě k jejich kořenům, k zřídlu, jak to činil před dávnou dobou Erben, když formoval části celku. Jakkoli tedy ilustrátor – stejně jako kdysi autor – směřoval k zobecnujícímu poselství, opřenému i o osobní zážitky a zkušenosti, nemohl mítjet konkretizovaná dějiště, musel se zamýšlet nad jejich atributy a významy, pozorovat, jak se odrážejí ve vědomí lidí. Vidím Tesaře, jak s posedlostí objevitele podniká výpravy do míst, jimiž kdysi kráčel Erben, jak zaujatě zkoumá jejich atmosféru – i jak pronikavě hledí do tváří svérázných venkovanů, „následovníků“

dávných vypravěčů, písmáků, k nimž patřili i Erbenovi rodiče. Jestliže Erben paralelizoval hledání pramenů s vlastní tvorbou a sběratelství s cílem konzervačním proměnil ve významové objevitelství, stejně tak přijímal Tesař příběhové základny jako podněty a impulsy k jejich obrazovému výkladu. Nezapomínejme, že Erbenův život, pohnutý a neradostný, je nepřetržitě provázen původní básnickou i překladatelskou tvorbou, v níž utkvěle rozvíjí motivy, jejichž základ objevuje v archetypálních zdrojích. V nich se spojuje mýtus s realitou, skutečnost s fantazií, život se smrtí, počátek s koncem, pomíjivost s věčností. To vyjadřuje už vstupní symbol – kytice, který dal název celé sbírce. Zrcadlí se v něm onen fascinující proces růstu a uvádání, střídání ročních dob – pocítujeme svěží vůni i pach tlení. Tesař se se zaujatostí svého předchůdce zajímal o podpovrchové vrstvy odvážně vzklenuých příběhů, o jejich výstavbu, reagující na každý detail. Napomáhala mu k tomu soustava skic a záznamů, které si průběžně vedl. V nich se snoubí náhlá imprese s pokusy o symbolické zobecnování. Vizualní náčrtky se nejednou opírají o slovní komentář. Bylo pro mě zajímavé do tohoto souboru nahlížet – stejně jako před lety objevovat Erbena rovněž prostřednictvím jeho nepřetržitého básnického usilování o přesnost výrazu, o rozvíjení a variování podnětů, které přijímal z různých zdrojů – od pramenného zkoumání k intimní výpovědi. Tesař měl k dispozici hotový útvar, variačním principem se znovu vracel k jeho podstatě. Erben spolu s hledaným příběhem promýšlel formy jeho ztvárňování, stylizování. Zůstaneme-li třeba u děsícího Vodníka, kterého Tesař vidí jako přízrak, známý z pověstí a pohádek, s lidskými rysy, v nichž dominují velké a smutné oči, uprostřed znakové symbolické soustavy, popsané v básni, Erben obdobně dospíval k definitivnímu znění přes shromažďování motivických impulsů a epických základů. Ostatně o tom svědčí jeden z předobrazů balady, který se zachoval v umělcově pozůstalosti a který zde na závěr přetiskujeme z 1. svazku Grundova souborného vydání Díla K.J.Erbena (1938). Už v něm nalezneme onu dívčinu nepřekonatelnou touhu vydat se k jezeru stejně jako matčino varování. Je zde charakterizována podvodní říše i základní konfliktní situace. Příběh nabývá postupně na gradaci a myšlenkovém prohlubování. Erben dokonale pochopil kontext, z něhož Kytice vzešla. Při jeho rozkrývání se opírá i o zvyky, pověry, rituály a činí je pevnou součástí vypravování. Vizualizovaná „znaková soustava“ tvoří pak i výtvarnou osu Tesařova ilustračního díla, které nepochybně patří k úspěšným pokusům o výklad Kytice.

Ve vnukově chápavém mlčení i v Tesařově nepřetržitě dialogu s Erbenem jsou otevřeny možné cesty k četbě díla, jehož poznání nikdy nekončí.

Vodník

Matko, matičko! budou boží svátky.
Půjdu, matičko, k jezeru,
mám nevyprané košile a šátky.
Tam si je čistě vyperu.

Nech mne, matičko! Má zlatá máti,
denní starosti přivodily sen.
Nechtěj na sítě Vodníkovy dbáti
a dnešní den je jako jiný den.

Ach nechoď, nechoď má zlatá dcero,
nechoď k jezeru dnešní den.
Zasmušilé jest naše jezero
a já dnes měla zlý v noci sen.

Podvodní říše jasem oplývá,
jenže to světlo liché a teskné,
jako když pokrytý sněhem a jíním
kraj pode sluncem zimním se leskne.

Strojila jsem ti svatební ples

Pust' mne Vodníku, pust' mne z vody ven,
abych viděla - - milý boží den
milý boží den, zlaté sluníčko
abych se ohřála málo, maličko.

Nechoď, dceruško, k jezeru dnes.
Nechoď k jezeru, mé zlaté dítě!
Nešťastný je dnes pátek den.
V jezeře Vodník polikuje sítě,
koho polapí, nevyjde ven.

František Uher

Kytice

Karel Jaromír Erben
tvůrčím vznětem veden
učesal hravě a dravě
svoje verše k věčné slávě
do Kytice. Vše psal perem.
Vodník plesal nad jezerem.

Ze smrti neznám bázeň. Každému odkážu jednu báseň.

Zkušenosti nás učí, že všechno je jinak.

Aforismy Františka Uhra

HOSTÉ KRUHU

„umklé struny zvuk...?“

Vydala Severočeská knihovna spolu se Severočeským klubem spisovatelů 2010.

O obálku a ilustrace se postarala Jana Wienerová. K účasti na almanachu v němž by se odrazil Máchův přesah do dneška a inspirace jeho dílem, vyzval výbor dopisem své členy a přátele. Svými dílky (prózou, básní či esejí) se prezentovali Věra Bartošková, Marie Dolistován, Jaroslav Endrych, Petra Haasová, Arnošt Herman, Ivo Chmelař, Světlá Janoušková, Jiří Kimla, Míla Kostrbatý, Pavel Koukal, Alena Melicharová, Ladislav Muška, Táňa Nováková, Věra Pávlová, Jaroslava Pechová, Josef Poláček, Jiří Sádovský, Anna Stará, Aleš Stroukal, Dominik Stroukal, Libuše Svobodová, Otakar Špecinger, Jana Švýcarová, Radka Váňová, Helena Vomáčková. Z přátel klubu: Karla Erbová, Božena Klímová, Patrik Linhart, Michael Lorenc, Věra Ludíková, Vladimír Stibor. Almanach je svým obsahem jakýmsi přehledem tvůrčí aktivity zúčastněných a je třeba dodat, že se podařil.

Redakce Kruhu vybrala tři básně na ukázkou.

Věra Bartošková

V tichu

(Českému středohoří)

Až pod tíhou nástrah
Nedotknuté

Jen v šlápotách
Podivínů
v prášení potrhých
Básníků
Rozhazovačů
času
osahávám si v kopcovité
krajině
mraky životadárných
zbytečností

blíž
a blíž

Karla Erbová

S básníkem stydne naše radost

Ale přichází něco jako prohlédnutí
omytí očí
otloukání hlavy
aby se konečně probudila

Jak je v ní daleko
na všechny strany světla!
A jak nás bolí urované nohy
protože chodíme stále dokola

Dokola Kolem posledního doubku
který tu ještě nestačil porazit
a prodat
a jímž se navíc hloupě ujišťujem
že je zeleno

Že je zeleno zeleno zeleno
od rána až do večera
Našeho

Jaroslava Pechová

OSTROV NADĚJE

Jen peříčka z křídel zůstala.
Zítra však slunce zase vyjde.
Za láskou marně jsem spěchala.
Věřím však, že zas nová přijde.

Znovu mě dlaní zahřeje.
Možná už někde kolem krouží.
Najdu svůj ostrov naděje,
průzračnou rosu v kalné louži.

„Dům bez knih je jako tělo bez duše“ (Julius Zeyer)

Vždycky mě uchvacovaly interiéry, kterým vévodily obrovské knihovny. První vzpomínka na pokoj plný knih je z raného dětství – chodila jsem si hrát na faru s vnučkami pana faráře a k největším zážitkům patřila chvíle, kdy jsem se nenápadně zatoulala do pracovny – houpala jsem se v thonetovém křesle a užasle zírala na všechny obrovské a tajuplné hřbety knih.

A touha vědět co ukrývají, způsobila, že jsem se naučila číst ještě v předškolním věku. Když nám pak rodiče koupili novou knihovnu, do které postupně přibývaly knížky, vznášela jsem se štěstím v oblacích. Knížka jako dárek potěšila zvláště o Vánocích a nikdy pod stromečkem nechyběla.

Dnes už ze své knihovny moc nejásám – stěhování, malování, vánoční úklid... jsou stresující chvíle. S věkem navíc řeším nerudovskou otázku „kam s nimi až jednou...“

Podzimní návštěvy veřejných knihoven v různých městech republiky mě ujistily, že jejich existence, s podporou státu a především zřizovatelů, je živým podhoubím pro vzdělanost mladé generace. Akce „Týden knihoven“, Den pro dětskou knihu 2010, „Noc s Andersenem“ či „Celé Česko čte dětem“ jsou jen trešinkou na velkém dortu celoročního snažení knihovnic.

Pozvání knihoven na besedu jsou pro mne stále velkým svátkem. Setkávám se v nich se zajímavými ženami, jimž je práce koníčkem, a především s dětmi – školáky i předškoláky – dychtivými nových příběhů. Odnáším si radost a poznání, že noví čtenáři, navzdory škarohlídům, se stále rodí.

Knihovny totiž mají duši...

Jaroslava Paštiková

RECENZE – OHLASY

Podzimu neutečeš (Moba, Brno, 2009)

Několik desítek knižních titulů, ať již detektivních příběhů, souborů aforismů, sbírek básní pro dospělé, ale i pro děti, to vše vypovídá o bohaté úrodě, kterou **František Uher** má úspěšně sklizenu pod svou střechou (pardon, ve své knihovně a pod svým jménem). A to již dlouho předtím, než trochu nostalgicky vyhlásil, že **PODZIMU NEUTEČEŠ**, jak zní název jeho poslední mně známé knížky.

Zatím jsem recenzoval jeho sbírky poezie (viz Kruh č.16/2009). Básně rád čtu a občas i píšu. Detektivky rád pouze čtu, ale napsat nějakou jsem nikdy nezkusil. A nikdy jsem nepsal ani o nich... Ani řádku. Takže to, co budete číst, je premiérový pokus vášnivého a „zasloužilého“ čtenáře detektivek o zhodnocení výsledků práce vášnivého a zasloužilého autora detektivek. (U toho druhého

použití adjektiva „zasloužilý“ jsem nemusel přidat uvozovky, protože po právu „komu čest, tomu čest“!

Již dlouhou dobu, ještě bez osobního seznámení s ním, jsem si vážil Františka Uhra jako úspěšného a plodného spisovatele napínavých příběhů. Ve své knihovně jsem teď našel tituly již ze sedmdesátých a osmdesátých let (např. „Půlnoc v Bretani“, „Ze všech ohňů stoupá dým“, pozdější „Volání racků“ aj.). Vyčnívaly z řady v oněch letech publikovaných tuzemských výplodů o boji se zločinem, speciálně s cílem odchyty zlovolných zahraničních agentů atp., a přiměly mne po přečtení, abych si je koupil. Při pohledu na soupis celkové Františkovy publikační činnosti je pro mne nyní jen těžko pochopitelné, jak to dělal a dělá, že jeho tvůrčí produktivita (a stejně tak kvalita výsledků) s přibývajícimi roky neklesala, ale spíše naopak...

A tak jsem dospěl k bodu, kdy už nemohu utéci od jeho nejnovějšího titulu **PODZIMU NEUTEČEŠ**, a kdy o něm musím napsat alespoň pár řádek hodnocení (byť jen jako čtenář, protože navzdory tisícům zhltaných detektivek se necítím být oprávněn vystupovat jako kritik-odborník na tuto branži; to se opravdu neodvažuji).

Je mi však jasné, že se při hodnocení knížky samé nemohu zaměřit na vylíčení a sumarizaci její zápletky: To by bylo na další vraždu (vraždu recenzenta)! Takže vás místo analýzy kvality konstrukce příběhu a hodnocení logiky dějových peripetií očekává jen pár obecnějších charakteristik a výpovědí. Snad mi to odpustí jak autor, tak i vy, čtenáři.

J. Zábrana kdysi v jedné své předmluvě k překladu detektivky napsal, že detektivka není (nemusí být) jen tradovanou „pohádkou pro dospělé“. I když v ní často skutečně primárně nejde o „pravdu života“, ale jen o „pravidla hry“, již dávno u **dobrých autorů**, domnívám se, že se tato pravda života koneckonců vždy prodere do textu a vyznění jejich knihy. A to navzdory veškerým vyspekulovaným schémátům a pravidlům hry, vřazujícím na výchozí zápletku.

Platí to vždy, jde-li o dobrého autora, byť by to byl „jen“ autor detektivek... A knížka **PODZIMU NEUTEČEŠ** dokazuje, že F. Uher takovým autorem je.

Za minulého režimu jsme bývali při uvádění kriminálních filmů západní proveniencí v naší televizi poučováni frází (poté hojně citovanou), že „tento film nastavuje zrcadlo pokřiveným poměrům v kapitalistickém společenském systému“...

Pokud necituji zcela přesně já, promiňte mi to. Šlo mi však jen o nalezení přechodu k obecnému vyjádření správné myšlenky, nevázející jen na detektivní příběhy z podmínky kapitalistické společnosti: Dobré detektivky jsou – či mohou nebo přímo měly by být – **vždy** více či méně věrným odrazem daných společensko-ekonomických podmínek. Měly by být nesené „duchem doby“, v nichž se jejich děj odehrává, ať již jde o jakkoliv podivnou, mimořádnou či naopak normální

dobu, určující průběh, výsledky a následky tohoto děje na příslušné protagonisty. (Řečeno poněkud toporně, jde o vzájemné koreláty.)

Je možno předeslat, že F. Uher si je tohoto „vyššího poslání“ dobré detektivní literatury, tj. nutnosti kvalitního a reálného společenského zarámování detektivní zápletky (jakkoliv může jít o zápletku zcela fiktivní a nereálnou), zřejmě dobře vědom: Nejde mu „pouze“ o detektivní literaturu, ale o kvalitní literaturu „vůbec“. Příběh zasazuje do konkrétního reálu, kdy společensko-ekonomické okolnosti formují zájmy a chování lidí a svým způsobem, v závislosti na jejich charakteru, předurčují i charakter jejich skutků. V tomto rámci se pak řeší osobní problémy, iniciují se a páchají zlé činy a zločiny. Dobrý autor přitom nevystupuje jen jako jejich závěrečný posuzovatel a soudce, jako „deus ex machina“, ale musí se do niter protagonistů vcítit a jejich pohnutky pro čtenáře – přinejmenším následně – „zčitelnit“ a objasnit.

V každé detektivce se polarizují ti „dobří“ a ti „zlí“. Někdy je hranice mezi nimi těžko vymežitelná (a ani v knize F. Uhra nejsou občas někteří představitelé veřejného života města vylíčení zrovna pozitivně). A ani zástupci zákona v ní nejsou vždy jen andělé. Mají své chyby, předsudky, ambice a vzájemné averze.

Do zatím poslední autorovy detektivky však z jeho dřívějších povídek či románů přecházejí již sehraní, zemítí, místy až čapkovsky vyznívající sympatičtí kriminalisté (inspektor Čemus a Plevák). Řeší spolu s dalšími příslušníky řadu případů, z nichž nález nahých mrtvol muže a dívky pohřbených v lese se jako obtížně objasnitelná záhada otevírá hned s otevřením knížky. (A teprve při dokončení její četby čtenář zjistí, z jak daleké minulosti vyrůstají kořeny tohoto nedávného zločinu.) Následují pak i další vraždy (kdy např. ke své hrůze najde zručný vykradač bytů mrtvolu v místnosti, v níž hledal jen peníze a šperky). A policie pak objasňuje i smrt zloděje. A pak i další podezřelá úmrtí. Na jedno město je to celá hromada mrtvol ... Jde ovšem i o další méně významné přestupníky a přešupky zákona, než o vraždy a vrahy: Mj. musí policie průběžně řešit i motivaci zapalování obsahu poštovních pouličních schránek a pátrat po pachateli těchto absurdních činů.

Ale to už si přečtěte sami. Věřte mi, nebudete litovat, pokud jste přátelé dobré a vtipně napsané detektivky. A pokud máte rádi dobře napsané knížky jako takové.

Kvalita této knihy F. Uhra jako **detektivky** je dána dobře vymyšlenou, bohatě strukturovanou (lze říci „několikavrstevnatou“ či „víceúrovňovou“) zápletkou, která – ve všech svých vyústěních – je obvykle překvapivá a věrohodná.

Její kvalita jako **knihy samé o sobě** je podložena vysokou jazykovou úrovní, zejména při individualizaci a charakterizaci postav, a sumárně břitkým a vtipným stylem autora textu. To vše prozrazuje – jakkoliv se to u detektivky zdá být

paradoxní – autora jako **básníka** i v mnoha zcela normálních popisných pasážích či dialozích. (Příklady neuvádím, bylo by jich mnoho.)

Co si však nemohu odpustit, jsou citace jeho některých pasáží, které ho usvědčují i jako autora četných a brilantních **aforismů**. Jsou hojně roztroušeny jak v dialozích mezi hlavními postavami, tak i v nápaditých popisech počasí, nálad, i více či méně nenápadných dloubnutích do stavu věcí veřejných.

Namátkově např.:

„S opravou poškozeného kabelu se nespěchalo, v postižené oblasti nebydlel nikdo z představitelů města.“ (str. 5)

„V životě je třeba vyzkoušet dočista všechno. Později už to nepůjde.“ (str. 61)

„Zprávy z druhé ruky obvykle trousí někdo třetí.“ (str. 141)

„On sám má vyhraněný smysl pro kolektiv, těžší z práce jiných.“ (str. 163)

„Dva se mohou podílet na přípravě spiknutí, třetí už jen na jeho prozrazení.“ (str. 169)

„Pokleslou morálku mu vyčítali neoprávněně, nikdy žádnou neměl.“ (str. 209)

Dobré počtení přeje Petr Chvojka

Na dosah letokruhu

Jako nepoutají pozornost pouze vysoká pohoří, ale i pahorkatiny a oblé vrchy na blízkém obzoru, tak oprávněně zajímají čtenáře nejen špičková díla (nebo ta, která jsou za špičková vydávána), ale i literatura vstupující do podvědomí čtenářů skromněji, nenápadněji, někdy téměř ostýchavě. Dvojnásobně to platí o poezii, která má menší, ale o to zasvěcenější, věrnější, vděčnější, ale i střídme kritický okruh čtenářů. Existují básnické sbírky různého rozsahu a obsahu, které si nacházejí pozorné a vděčné čtenáře. Nepochybně to bude platit i o druhé sbírce **VÁCLAVA HOBLINKY CHALUPY**, nazvané **NA DOSAH LETOKRUHU** (vydalo nakladatelství Boban, 2010). Svižnou prvotinu „Co se skrývá v hoblinách“ vydal V.H. Chalupa před dvěma roky a novou poezii na ni koncepčně navazuje. Když budeme pozorně pátrat, najdeme některé její kořeny v undergroundové poezii. Nasvědčuje tomu i drobná básnička Štěkáni na psa. A není divu, je to přirozené vzhledem k Chalupově muzikantské minulosti. Jinak je ovšem Chalupa básník originální, prostý zřetelnějších vlivů, bezprostřední a přímočarý, jeho verše nezastírá mlhovina okázalé uměleckosti, nejsou zaskleny do šalebných slovních hříček a nesrozumitelných příměrů. Za zdánlivou jednoduchostí se skrývají zralé myšlenky. Je to poezie, která zřetelně vykročila za čtenáři. Nesen na vlně občanských postojů Chalupa někde lehce provokuje, nenápadně popíchuje, poukazuje na drobné neduhy, neútočí, jen opatrně zadírá třísky, usmívá se. A laskavý úsměv byl a stále je v současné poezii vzácné koření. Od veršované

hříčky Zásah přes básně Předvolební, K daním či Parazitní až ke smířlivě laděné básničce Osvobození. Nacházíme i obecné varování: //Hoši neblbněte//moc se nepovyšujte//nelezte slabším na záda//už jednou tu byla//taková rošáda.// Snad pouze báseň Tvrdá výchova se vymyká z celkové koncepce sbírky. Jestliže Chalupa v závěru jedné básně zvolá //a jí mlčím//navždy//asi//, nelze věřit, že to myslí vážně. Nutno vzpomenout, že autor doprovodil sbírku vlastními intuitivními ilustracemi. Potvrzují jeho okouzlení dřevem, materiálem, který je mu profesně blízký. Zcela neformálně se koncipovaný křest sbírky proběhl v Chotěboři, která je Chalupovým domovským přístavem, jako autorské čtení, podmalované funkčním hudebním doprovodem a vystoupení dalšího místního básníka Petra Musíla. Některé básně byly autorem zhudebněny a získaly tím odlišnou dimenzi. Na programu se výrazně podíleli také recitátoři z divadélka Schod.

František Uher

Odkud a kam

se ptám, když čtu stejnojmennou knihu Milana Duška. Jsou v ní povídky rozdělené do dvou částí. První část povídek vystihuje motto Věry Kopecké: A zítřek, holátko vypadlé z hnízda ... Nejsou v ní tentokrát opeřené kriminální příběhy, ale něco skutečně právě vylihnutého švitořícího o lásce. Milan Dušek a láska. To jsem si stěžít dovedla představit, ale on se zhostil tohoto tématu se ctí. Povídka Osamělý běžec načrtává obraz milování: „Milovali se dlouho a bez jediného slova, s jakousi divokou urputností, obklopeni nočním tichem. Milovali se bez horoucích slibů a banálních otázek, jako dva ztracenci prahnoucí po každém dotyku.“ A ještě namátkově z Poslední cesty. „Pila se zahryzla do kmene smrku ... Strom se naklonil, potřásl větvemi, zbavil se námrazy, ale kapitulovat se mu ještě nechtělo. Pila řičela ve vysokých obrátkách. Znovu si prohlédl prostor, kam strom položí. Nanejvýš švihne vrškem do vody ... U pařezu zapraštělo. Kmen se náhle přetočil, spodkem sjel do sněhu a ...“

a pak je tu druhá část knihy, v níž Milan nahlíží na život z kriminálního úhlu pohledu. Hned první povídka Dlouhá samota je Milanovým mistrovským námětem pozoruhodná. „Kdybyste nebyla tak příšerně a současně sladce mladá ...“ její odpověď: „Nepamatuji, že bych někdy prožila tak kouzelnou noc.“ Přečetl si ráno její lístek a šel si do obchodu koupit noviny. Tam ho udeřil do očí tučně vytištěný titulek: Zavraždila svého strýce. No není to mistrovsky zakončená povídka? Stejně tak Už se stmívalo a jiné povídky, jak je Milanovi Duškovi vlastní.

Ještě se vrátím k obálce knihy: dívka kouřící cigaretu s přivřenýma očima se ptá: Odkud a kam. Bude mít jasno, než dokouří? Kdo ví.

Marta Urbanová

Zločin a trest

VRAŽEDNOU SEŠLOST napsal **ADAM BOREK** a jde o sbírku sedmi detektivních povídek v rozsahu 143 stránek, kterou vydala nakladatelská agentura **NAVA PLZEŇ** k podzimu 2010. Nebudu tajit, že jde o pseudonym již zavedeného autora a hned v úvodu je třeba poznamenat, že knížka stojí za přečtení. Na straně zákona tu stojí vrchní kriminální komisař Ondřej Bucek a komisař Hložek, kteří nám jsou sympatičtí ne pouze svým tvrdošijným prosazováním práva a spravedlnosti, což není vždy jedno a totéž, ale i tím, že nejde o žádné supermanky, jsou to prostě lidé z masa a kostí, kteří nejsou neomylní a občas se jim i ledacos nepovede. Při jejich případech jim – na první pohled tak trochu – pomáhá doktorka psychologie Viktorie Drobná, která je přítelkyní vrchního komisaře. Tyto výrazné postavy nejsou v tomhle žánru nové, svoji úlohu začaly plnit již v povídkách zveřejňovaných v *Jedním dechem* (periodickou publikaci vydává Pražská vydavatelská společnost), ale dočkaly se zvětšení i v autorově knížce „Básníci nevraždí“, kterou vydal pod svým pravým jménem v roce 2006 v Ořtisu Ústí nad Orlicí, obsahovala sedmáct povídek.

Nebylo by ode mne férové vůči čtenáři, abych prozradil jednotlivé zápletky, spokojím se s konstatováním, že jde o povídky, které udrží v napětí až do závěrečné stránky, jsou napsány čistým a živým jazykem, že ani v jednom případě nezůstávají na povrchu a nevěnují se pouze ději samotnému, snaží se nahlédnout i do nitra postav. Autor v textu zkušeně „nastrkuje“ osoby, které mohou mít k vykonání činu motiv, ale nakonec je všechno jinak. Vycházejí z kvalit, které jsem vyjmenoval, domnívám se, že povídky uspokojí i ty nejnáročnější čtenáře. Rozhodně se nudit nebude. K tomu, co bylo vysloveno, se přidává i skutečnost, že autor stereotypně nesetrvává při jedné a stále opakované zápletce, mění se prostředí, kde k trestnému činu dojde, a zákonitě i způsob jeho vyšetřování. Nebude na škodu, když tohle své tvrzení podpořím sdělením základních situací, z nichž povídky vycházejí.

V povídce „Vrchní komisař nemá rád výtahy“ je u činžáku při popelnicích nalezena žena se zlomeným vazem. Skočila ze sedmého patra sama, nebo ji někdo z okna vyhodil? V povídce „Každý máme svého úchyla“ se dozvídáme, že ženy děsí muž celý omotaný nějakým potišťeným igelitovým ubrusem a koukají mu pouze oči a přirození. V povídce „Nerozlučná dvojice“ jsou Ondřej Bucek s psycholožkou Viktorií Drobnou na dovolené v horách a při hledání hub v lese najdou v rokli mrtvého muže s motorovou pilou. Jde snad o pracovní úraz? V povídce „Nedostizhý vzor“ odstartuje případ zavolání zmatené pacientky doktorky Drobné: Nemůže najít svoji sestru, která je odkázaná na invalidní vozík po automobilové nehodě. V povídce „Vražedná sešlost“ ohlásí doktor Král zmizení své ženy. V povídce „Sukničkář“ objeví bezdomovec, který šel kolem

řeky, v pramici uvázané u mola mrtvolu ženy. V povídce „Čisté ruce“ se ocitáme ve věznici, kde dojde ke smrtelnému úrazu při pracovním výkonu.

Jde sice o literární fikci, tedy smyšlené případy, které se mohly stát, ale všichni dobře víme, že se skutečně stávají. Kriminalisté případ vyšetří a je na justici, aby zjednala spravedlnost. Je tomu tak vždy? V tomhle ohledu zůstávají jisté pochybnosti.

Co ještě dodat? Snad jen ten pseudonym bude vrtat hlavou, pokud neznáte zmíněnou knížku Básníci nevráždí. Ale nezapomínejte možná že dvojice detektivů i tuto kauzu časem vyřeší.

Milan Dušek

Pravidla plantáže

Pan František Uher mi dal svou útlou knížku Pravidla plantáže. Věnoval mi ji v pozdním podzimu 2010. Nikdy jsem ve skutečnosti neviděla plantáž, nikdy jsem nepřemýšlela, zda plantáže mají svá pravidla. Až teď, když čtu tuto knížku veršů, se nad tím zamýšlím a začínám být přesvědčena, že je zřejmě měly, že František viděl to podstatné z nich.

Otrok na plantáži. Co o něm víš? Je to dobrý člověk, nevím o něm nic.

Také mi nikdy nepřišlo na mysl, že by plantáže tíhly až k moři. Že by se táhly blízko vod, že by někdo na nich sbíjel záchraný člun. Že by se jich nikdo nezeptal, pro koho je? Že by je někdo neujistil, že ho sbíjejí vlastně pro sebe?

Na plantáži v tento okamžik právě nikdo nepracuje sám. Být sám – nebýt nikdo. Tuhle větu moc dobře znám. Tahle věta svléká donaha. Tahle věta bolí. Po čtyřech byste před ní lezli mezi ta zpocená záda pod nespravedlivý bič.

Nic není černé, nic není bílé, nic navždycky. Nic není navždycky – vaše útěcha. Myšlenka na zítřek – vaše útěcha, že se něco změní.

Zavolejte mě, až vám bude temně, slyším zdáli hlas. Nepomohu vám. Neporadím vám. Ale budu s vámi.

Dívám se na tichou plantáž. Kam se poděli všichni ti, kteří tu byli? Kdo odpoví na otázky, které nebyly položeny.

To jsou Pravidla plantáže viděné Františkovými očima. Přečtěte si je, zamyslete se stejně a obohatte se jako já.

Marta Urbanová

Signály, jimž nelze nerozumět

Signál je veličina, která přináší informaci. Psychologicky znamená signál podnět. V tomto případě podnět k nahlédnutí, k zamýšlení a poznání, že jsme

zakotvili u správného mola, u básnické sbírky **Petra Chvojky SIGNÁLY** (Alfa-Omega 2010).

Šedesátá léta minulého století přinesla do české poezie svěží vítr a řadu nových jmen. Mnohá zapadla nebo jsou zaslápávána do prachu literárních stezek (jak už to v Čechách bývá) spíš pro občanské postoje minulé i současné, některá se ze čtenářskému podvědomí neprávem trochu vytratila. Platí to i o Petru Chvojko-vi. Připomenut byl pouze v antologii Ryby katedrál (2001), jinak co do výběru hodně problematického. Po sbírkách „Dřevo roste zelené“ (1963), „27“ (1966) a “Zpěv ze studně“ (1967) se další sbírka v roce 1972 již vydání nedočkala. Přepracovaná a doplněná vyšla pod názvem „Ohnívání/Ohně“ o pětadvacet roků později a potvrdila, že Petr Chvojka je vskutku básník par excellence. V mezidobí dlouhého básnického odmlčení se věnoval tvorbě pro děti, autorsky se podílel na řadě Večerníčků, z nichž ty o panu Krbcovi se staly nezapomenutelnou večer-níkovou klasikou.

Rozhodně nelze tvrdit, že by Petr Chvojka publikoval knižně poezii překotně. Ať již z jakýchkoli příčin. Je mu během na dlouhou trať, při němž pozorně, cit-livě vnímá svět kolem sebe a nenápadně ho vtesává do pevnějších, trvalejších, nezvětralých skal současné české poezie, odmítajíc povrchnost, nekonečné nejapné ohlížení, přešlapování a pošlapování vlastního stínu. Jeho ryze dnešní Signály, které doprovodil působivými ilustracemi, jsou poezii úspornou, řekou plnou meandrů, ale sevřenou pevnými břehy. Chvojka se po ní pokojně plaví, ale zároveň cítí odpovědnost za její plynutí, třeba když //mrak je těžký//ještě než na nás spadne//. Sbírcí dominují básně jako Bílé světlo, Cesta domů či Historie. Chvojka je také mistrem příměrů: //Noc šla kolem, osamělá kozácká hlídka//. Nebo: //Holá srdce zpívají jak smutný uvázaný pes//. Patrně nezáměrně se v rozličných rovinách protínají motivy míjení času a noci. Nikoli však s pesimistickou skepsí, nýbrž s neokázalým nadhledem, s moudrou, uvážlivou smířlivostí a utkvělým chápáním lidství v jeho nejryzejší podstatě. Naznačuje to Jarní báseň o stesku, potvrzuje báseň Staré stopy. Chvojkoví je však vlastní i věčná, nenásilně vyjádřená vědoucnost, vyvěrající z pramenů životních zkušeností, černí ptáci jsou mu černými stále. Závěrečná báseň pak nutně vede čtenáře k zamyšlení, jak nevýrazně vrcholí mnohé současné sbírky, v jaké mlhovině slov se ztrácejí náznaky pevných kontur. Odlišně je tomu právě se sbírkou Signály. Zatímco voda teče a čas neúčastně běží, básník se ptá, zda //je ještě vůbec?// A čtenář si odpo-vídá: Ano, je tu voda, je tu a věčně bude čas plodných dnů. Je tu a bude básník, podávající o životě nádherné, mnohoznačné a naprosto průzračné svědectví. Básník Petr Chvojka.

František Uher

Touha po jiném světě

Díky finančnímu příspěvku města Chotěboře vydala **Marta Urbanová**, rodačka z Vysočiny, členka Obce spisovatelů a Východočeského střediska OS v Pardubicích, v závěru roku 2010 svůj další román v **OFTISU Ústí nad Orlicí**. Autorka je básnířka a prozaička a není čtenářům neznámá, aby ne, když má na svém kontě šestnáct knížek poezie a prózy. Její „Pověsti Železných hor“ v roce 2007 byly rychle vyprodány, neboť vysoce vyčnívaly nad všeobecný průměr v tomto žánru. V roce 2009 vyšly hned tři její knihy: Pohádka „Jak připlavali kapříci do Chotěboře“, básnická sbírka „Pražské motivy“ a román „Vteřinová noc“.

Nový román se jmenuje **DENÍK PRO JINÝ SVĚT (158 str.)**. Marta Urbanová v něm naplňuje motto, které si stanovila: *Pro tolik blaha, tolik bolesti*. Nemohu se ubránit citaci z úvodní pasáže knihy: *Tento příběh je psaný mým vnitřním já, mým srdcem, mou krví. Kopíruje můj život do všech detailů a není určen pro každého. Budu ho vyprávět jen tobě, milé dítě. Budu ti ho, Andělko, odlévat po kapkách, povedu tě těmi pěšinami, o nichž nemá nikdo tušení. Do jisté míry budou v područí mého srdce, které jimi život protrpělo. Zprvu na výsluní a později na strmých úskalích*.

Táňa, hlavní postava a současně vypravěčka, svoji dceru v dětském věku dokonce zapojuje do děje a teprve ve druhé polovině románu stoprocentně víme, že zemřela v důsledku nádoru, který se nedal operovat. Ale nejsem tu, abych čtenáři vylíčil děj a tím ho připravil o zážitky, které mu román poskytne.

Lze říci, že autorka úspěšně přetavuje syrovou skutečnost jednotlivých údobí života své ženské postavy a tím i mezilidských vztahů do literární podoby. Chvályhodně využívá zkratku, dokonale staví slovo ke slovu a větu k větě, na jazyku který volí, je nepochybně znát, že je i básnířka. V neposlední řadě je třeba vyslovit, že umí zaujmout. I když nás (zvláště v době, kdy ji opouští manžel) leckde její hrdinka udiví a možná i zaskočí svojí naivitou, nakonec jí přece jen uvěříme každé slovo.

Vesnická dívenka se vlastní pílí a sebekázní stane doktorkou, ale ta ves v ní přes všechny nabyté zkušenosti zůstala. Jde o místy až dojímavý text, o jeden z dramatických příběhů, které vám utkví na dlouho v paměti. Neodvážím se napsat, že by zde mohli muži čerpat, když nevědí jak dál v manželství, ale o jednom jsem přesvědčen, že zcela určitě osloví převážnou část čtenářek.

Deník pro jiný svět má hodně společného s předcházející úspěšnou Vteřinovou nocí, konkrétně pokud jde o prostředí z něhož pochází vypravěčka, ale podle mého názoru má text podstatně hlubší ponor a vlastně pokračuje tam, kde její ženská hrdinka Vteřinové noci skončila, zvláště s ohledem na utrpení, kterého se tu nakupí až příliš na jednu postavu, jenomže takhle nelitostný je někdy k lidem osud. Nemám na mysli pouze čas, kdy se láska partnerů mění v nenávisť.

S přihlédnutím k tomu všemu, co čteme, je dobře, že autorka pro Táňu nezvolila cestu Anny Kareniny a že se odhodlala dát své Táně šanci k pozitivnímu závěru, že – stručně řečeno – sice naznačila, kam se její postava ubírá, ale ponechala konec otevřený.

Milan Dušek

Kladení otázek

Po každé knížce veršů Jiřího Faltuse sahám vždy rád a s nedočkavostí, protože zatím ty slabé (ve smyslu útlé) svazečky vždy byly silným čtenářským zážitkem.

I ta dosud poslední sbírka, nazvaná ČEKÁNÍ NA ODPOVĚĎ (Alfa-Omega 2010), splnila veškerá má očekávání.

S odvoláním na název sbírky lze úvodem říci, že její jednotlivé básně ve svém vyznění už samy často jsou odpovědí – či vnímavému čtenáři navozují odpověď – na závažné otázky, které nám v ní autor klade.

Jde o základní otázky smyslu a naplňování smyslu našich životů, formování a průběžného deformování mezilidských vztahů. Autor se zaměřuje zejména na vztahy partnerské, vyvíjející se mezi mužem a ženou, na odhalování vzorců a kódů jejich chování („//Ještě se neustále učíme / na život naříkat //“, *Z doby kamenné*, str. 3). Nezralost či povrchnost citů, zakládající již od počátku častou plytkost vzájemných vztahů jako vztahů „konzumních“, je autorem náznakově zachycena v několika básních (viz zejm. *Svazek* na str. 6: „// Vzali se / To znamená že on / si vzal ji / a ona jeho // Nikde však nebylo řečeno / jak // Zřejmě / jako si bereme / i ostatní věci //“). Obsahově na to kriticky navazuje báseň *Co je to na* str. 7: „// Co je to láska? / ptá se / jeden druhého // A než se dočkají odpovědi / v nenávratnu mizí // ona / on / i novela v televizi //“.

Jsou to zdánlivě jednoduché texty. Využívají odkazů na zaběhnutá klišé a více či méně přes ně a nepřímou upozorňují na projevy obecné programové honby za požitky, zplaňujícími duši člověka, narušujícími chápání hierarchie skutečných životních hodnot a ochuzujícími ho o ně. (Viz např. zástupný motiv *Pití vína* v básni na str. 19: „//Když vyprázdnil / své sklepy / zjistil že je barvoslepý //“.) Jednotlivé básně sbírky se ve svých přesazích či přímo návaznostech kompletují do celkového autorova vyznání – výpovědi a zpovědi – o hodnotě a významu lásky v našich životech.

Nejde přitom o pouhé morality, jak by se možná někomu mohlo zdát při čtení mého, tentokrát stručného textu (kdy jsem se zaměřil zejména na to, co pokládám za hlavní téma sbírky). Stručné ostatně jsou i samy básně. Snad nejvíc z těch, které se vztahují k tématu milování a lásky v našich životech, se mi líbila na str. 21 smutná, až baladická – a přitom vtipná, téměř aforisticky využívající dvojvý-

znamnost slova „léta“ – báseň *Po létech*: „// Setkali se / uprostřed bývalého lesa / dva rozvedení manželé // Aby si spočítali / kolik let / narostlo na pařezech //“.

Tento motiv bývalého a ničeného lesa ostatně koresponduje i s dalšími tématy: necitlivým kácením stromů, civilizačním běsněním atp.: „// I převychovali jsme zvěř / k obrazu svému / A stále je to / ještě málo //“ (báseň *K obrazu*, str. 27). Obdobný morální náboj nesou i další verše (např. „// Cestami ke slávě / s pilou a sekerou//“, *Cestami*, str. 26).

Nová knížka veršů J. Faltuse zahrnuje i řadu dalších témat a námětů k zamyšlení pro čtenáře. Zmínka o nich nepostačí k vytvoření si představy o duchovním náboji celé sbírky. Alespoň však pár dílčích poznámek:

J. Faltus se vyjadřuje i ke své tvorbě, a to trochu lítostivě: „// Chtěl jsem toho / stihnout mnoho // Teď ale vidím / že jsem měl velké oči / Že jsem měl velké zuby / Že jsem měl / velké uši // A že mi ze všeho zůstala / jen pohádka mládí v duši //“ (*Pobídka*, str. 24.) Domnívám se, že mu toho – navíc k mládí v duši – zůstalo podstatně víc, jak ostatně dosvědčuje soupis jeho úspěšných publikačních aktivit. Ani jeho postoj k běhu času, který autor charakterizuje pod zorným úhlem svého hlavního tématu sbírky v básni *Předpověď lásky* na str. 28, nemusí být chápán pesimisticky (a to i když se léta načítají): „...// Snažím se utéci / zrychlují krok i tep / Býval jsem vždycky nad věcí / ale léta se neúprosně hlásí // Jaká je předpověď lásky / pro stará kolena / ve zprávách o počasí? //“

Ve sbírce J. Faltuse nejde o tříšt zdánlivě dílčích výpovědí samých o sobě, ale o mnohost záběrů, o vykreslení faset téhož jevu či procesu, o pohled na oblast našeho individuálního, soukromého života v kontextu společenského tlaku a norem. Úplně poslední báseň celé sbírky vypovídá zcela jasně o autorově hodnocení obecně přijímaných (či alespoň veřejně a mediálně hláсанých) pravidel a znaků úspěšnosti. *Cesta za lepším*: „// Z ruky do ruky / Z konta na konto / Z klubu do klubu / Z párty na párty / Z baru do baru / Z rautu na raut / Ze židle do křesla / Ze života kam? //“

Můžeme J. Faltusovi gratulovat, že zůstal svůj. Že zůstal „jen“ básníkem a přítom i britkým glosátorem. A že čtenářům klade závažné otázky ...

Můžeme si gratulovat, že zůstal.

Petr Chvojka

Čekání na odpověď

Je konec roku 2010. Do půlnoci zbývá jen pár hodin. Jsem sama doma. Než zamknu dům, ještě jdu do schránky. Vyndám z ní dopis. Knihu od Jiřího Faltuse *Čekání na odpověď*.

Nečekám na nic a začínám číst.

„Pak v jejích očích zahlédl sám sebe. Tak pevně zavřené je měla.“ Ty verše, jako bys na klávesy klavíru položil své srdce, jako bys zpíval, jako by ses vžil do velké lásky, která nemá slov.

„Když kráčím alejí lip, javorů a jírovců, zapomínám brát na vědomí problémy světa.“

V tu ránu mám před očima ty stromy, které korunou se snoubí, které se svažují do dálky v nicotnou tečku v obraze. Jít jimi, to nabíráš do duše ruce podávané s hojností.

„Poštovné.“ Není lehké napsat dopis, těžší je jej odeslat. Nekonečné čekat na odpověď, když známky podražily.

„Napsat nejdlejší milostnou větu jediným tahem pera.“ Z pera prýští inkoust, zahrnuje slova, srdce přetéká něhou, kde však vzít sílu na tak dlouhou větu.

„Za humny býval les, ani z ozvěny nic nezůstalo. Stromy jsou do větru, ptáci se bojí usednout.“ Takovouto krajinu mám před sebou. A v ní „Cesta za lepším.“ „Ze židle do křesla. A ze života kam?“ A v tomto posledním verši je zakotvena otázka, která trápí lidstvo od věků. A my s panem Faltusem vezmem hlavu do dlaní a pokusíme se na ni hledat odpověď.

Marta Urbanová

A to je ta krásná země ...

Nehodlám rozvíjet vlastenecké úvahy, ale úryvek z Tylova dojemného textu státní hymny přijde na mysl, když otevřete knihu **ORLICKÉ HORY A PODORLICKO** s velice trefným podtitulem Souznění člověka s přírodou (vydal Fotoateliér Imlauf, Nové Město nad Metují, 2010). Autorem textu (též v polské, anglické a německé mutaci) je Josef Lukášek. Jeho zasvěcený slovní doprovod dává knize fotografií širší dimenzi nejen faktografickou zasvěceností, ale především pohledem na minulost celých generací prostých lidí, kteří se podíleli na utváření krajiny, stejně tak neokázalým zdůrazněním zásluh o zachování mnohého, co je součástí naší každodennosti a svědčí o péli, zručnosti a přirozené tvořivosti předků. Stěží si uvědomovali vlastní zásluhy o krásy této země, která jim byla a nám všem zůstává domovem. Fotograf Lubomír Imlauf nepřipravil jen knihu fotografií, přibližující jeden region republiky. Poezii můžeme hledat a nacházet v hudbě, ve výtvarném umění a dalších oblastech lidského snažení, ale jen vzácně ji objevujeme ve fotografii, která má charakterem a běžným upotřebením dokumentární ráz. Lubomír Imlauf dospěl k nepřilíh obvyklé dimenzi, některé jeho snímky nejsou pouze poetické, staly se poezií. Když uvedu „První prosincové námrazy na hřebenu“, „Bledule na potoce Sejřava“ či „U Písečné“, hrubě křivdím ostatním. Jak nehledět s úžasem na snímek „Horská obec Sedloňov“, „Kopcovitý ráz krajiny“ nebo „horské středisko Deštné“ a nepomyslet si, jak je ta naše česká země krásná a jak málo

si toho vážíme! Laické veřejnosti možná mnoho nesdělí poznámka, že všechny uvedené fotografie jsou originální, prosté dnes tak běžné digitální úpravy, která dokáže změnit Marfušu z filmu Mrazík v étericky krásnou pannu.

Josef Lukášek se textově podílel také na publikaci **HISTORICKÉ A CÍRKEVNÍ PAMÁTKY EUROREGIONU GLACENSIS** (vydal Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska společně s obdobnou polskou institucí, 2010). Původní záměr zajisté spočíval v podpoře turistického ruchu a propagaci českopolského pomezí. S textovým doprovodem Josefa Lukáška dostává čtenář do rukou zanícenou vlastivědnou publikaci, přibližující minulost a současné půvaby regionu. Zmiňme se o historickém objektivním přístupu k charakteristikám významných osobností a míst, jimiž kráčely dějiny ve své tragické i laskavější podobě. Fotografický doprovod připravili Lubomír Imlauf a Tomasz Gmerek, podobizny významných osobností nakreslila Jarmila Haldová.

František Uher

Čtenářův prožitek

Čtenářův prožitek Kruhu č.22 – musím začít aforismem pana Faltuse. „Láska je věčná. Alespoň na začátku.“ K tomu není co dodat, nad tím se lze jen zamyslet, podívat se do svého nitra, hledat a přikývnout. Poté obracet stránky tam i zpět. Zastavit se a žasnout: „Tak krásně jsem ti blíž. Však kdesi uvnitř vztyčuji si vlastní kříž.“ To může napsat jen ten, kdo si sáhne až k prameni, v němž rozpouští se bezčasí, kdo nehledí na to, že druzí nabírají od hladiny.

Tentokrát se zastavím nad recenzemi.

Bylo nás jedenáct. Povídková kniha kriminálních příběhů Mrtvý z nábřeží překračuje hranice tím, že se nebojí osočení, že si dovolil psát o problému menšin.

Oslava kraje pod Železnými horami. Jsem překvapena kolik lásky vkládá pan Stejskal do tohoto kraje. Dokáže svým slovem donutit čtenáře k zastavení.

Podvedená generace. Taková malá románová učebnice dějepisu od pana Krečmera, označil ji pan Jirásek. A představil ji vskutku zajímavě, do jisté míry i poutavě.

Kniha o životě, jak šel. Toto je mistrná obhajoba povídek z doby, kdy ochrana státní hranice měla svá úskalí. Pan Uher je přesvědčen, že v Hraničářské cti zalistují rádi ti, kteří na vlastní kůži poznali službu na hranici. Pan Dušek v ní chce dokázat, že není proč klopat oči.

Konfrontace osudů. Láska kvete v každém věku je krédo Ivy Tajovské. Pan Dušek prozrazuje, že v příbězích padá maska postav, aby zobrazila bezbranné lidsky teplé nitro.

Na obzoru talent. Detektivní příběh Marta Zlatníka Dvojitý podfuk. Zralá prvotina, prostá neduhů z nezralosti, hodnotí pan Uher.

Tři knížky paní Valachovičové. Paní Jiřina vychází z hodnocení jako zlatý člověk, kterému nová poznání otvírají netušené a dosud utajované rozměry. Má potenciál, aby se vydala dál.

Laskavá poezie Ladislava Vondráka. Neotřelá vtipná poezie, jíž je vlastní moudrý nadhled a vzácně vtipná hravost. Nesmíme zapomenout na erotické hříčky, které jsou autorovi tak vlastní.

V závěru mých postřehů se musím vrátit k panu Faltusovi. „Nejvíce odpustků si mohou kupovat ti, kteří mají nejvíce hříchů.“

Já tvrdím, že nemám žádné hříchy tím, že jsem napsala, co jsem cítila, tak odpustky pro mne nepřipadají v úvahu.

Marta Urbanová

Názor čtenářky

Každý příspěvek v bulletinu Vč. SOS je něčím zajímavý – každý čtenář si z řady kvalitních příspěvků vybere téma, které mu je něčím blízké, vyhovuje jeho literárnímu vkusu, něco mu připomíná, nebo se mu prostě jen líbí. „Portrét vpravo nahore“ od pana Jana Dvořáka – autor zde vyslovuje řadu postřehů a myšlenek nejen aktuálních, ale i těch, jejichž platnost nesmaže ani čas. Ze všech alespoň jedna: *Jenomže před kým dnes vlastně lidé padají na kolena? Nebezpečně vzrůstá vlastní sebevědomí kosící opravdovou úctu k druhým.* V „Malých evropských potkáváních“ od Věry Kopecké mi bylo docela smutno z informace o tom, jak získávání prostředků na kulturní akce je stále složitější záležitostí. Nezbyvá než obdivovat paní Kopeckou a všechny ostatní obětavé lidi, kteří se tím nedají odradit a i nadále se podílejí na různých kulturních akcích a počinech. „Potěšující nahlédnutí“ od pana Františka Uhra – po úvodních slovech zmiňujících se o aktivitách komerčního charakteru „s obsahovou jalovostí, která děsí nejen przněním českého jazyka, ale i prázdnotou ducha“, autor upozorňuje na publikace, které představují kvalitní a trvalé hodnoty a naštěstí jich není málo. Výčet nových knížek členů Vč. SOS v závěru Kruhu 22. přesvědčuje čtenáře o tom, že autoři píší a vydávají svá díla, i když podmínky k tomu nemají vždy právě ideální. A to je určitě dobrá zpráva pro všechny čtenáře.

Dagmar Poláková, Česká Třebová

Začnu jinak ...

Většinou věnuji pozornost knihám, jejichž autory jsou přátelé a známí. Někdy i neznámí, mladí či noví autoři (těžko rozlišit, ne vždy znám jejich věk), kteří publikují v Kruhu i jinde, patří do našeho početného kolektivu, ale na různých setkáních se vyskytují jen sporadicky. Tentokrát začnu televizí, blokem v prosinci

vysílaných Večerníčků **STRAŠIDLA NA KULÍKOVĚ**. Večerníčky většinou sledujeme s dětmi či vnoučaty a mnohé se staly klasickými. Třeba Krkonošské pohádky Marie Kubátové. Ty jsou pro české televizní dětské pořady tím, čím je pro literaturu Babička Boženy Němcové. V paměti nám zajisté ulpěla také plejáda kreslených postavíček. Blízký vztah mám k správci hradu panu Kubcovi a rytíři Ruprechtovi. Zajisté nelze pominout výtvarný podíl Vladimíra Renčína, jehož tvorba na současné české karikaturní palubě má dominantní postavení. Kdysi jsem musel po večerech vymýšlet a vyprávět pokračování příběhů se zmíněným rytířem Ruprechtem. Setkával jsem se s ním i na stránkách Čtyřlístku, který nedávno dospěl k pětistému číslu. Potěšilo mě, že jsem mohl znovu pozdravit tyto hrdiny seriálu, pod nimž se jako spoluautor literární předlohy podepsal básník **Petr Chvojka**. Stejně jako na mnohých sešitech Čtyřlístku. Chvojkův poetický rukopis je zcela zřejmý. Ač možná sám chová ke konečné podobě zpracování výhrady, sledoval jsem Strašidla na Kulíkově s potěšením.

STAVITELÉ CHRÁMU POEZIE je sborník, do něhož přispělo 78 básníků. Nejrenomovanější zastupuje pouze Michal Černík. Celková úroveň je poněkud kolísavá, ani stereotypní výtvarný doprovod nepůsobí zcela adekvátně. Východočeské poezii však rozhodně neudělali hanbu **Jiří Faltus, Jan Kratochvíl, Zdeněk Jirásek, Martin Vídenský a Ruda Beran**. Faltus potvrdil básnickou vyzrálost. Kratochvíl vlastní zralý básnický rukopis, Beran osobitý přístup, Vídenský v současné poezii poměrně vzácný vytržebný smysl pro nepohoršující jadrnější humornou koncepci. K většímu rozletu znovu potěšitelně rozepjal křídla Zdeněk Jirásek.

Obdivuhodně iniciativní vitální organizátorka a fotografka **Věra Kopecká** se pozoruhodnými snímky podílí na pozoruhodně vypravené barevné polské publikaci Katalog Mezinárodního plenéru v Tarnowskich Gorách, a rozhodně nám u sousedů dělá dobré jméno. Nevím, zda se Kruh již zmínil o její sbírce v polštině **Śladami cieni** (2009). Píše poezii, která je stabilně opředena inspiračním, jemným, strážlivým oparem okouzlení přírodou i lidmi s jejich „běžnými“ a právě proto zobecňujícími starostmi. Nepodléhá občasnému neduhu „ženské“ poezie i prózy – sklonem k sentimentalitě a tepání milostných, pouťově laciných plechových „šperků.“ Od své citlivé poetiky se neodchyluje ani v nejnovější sbírce **TANEC SKAL** (2010) s ilustracemi **Jany Wienerové**. Pokud píše //objímáme spolu//celý svět//, jako kdyby mluvila nejen za sebe, ale za nás všechny. Taková je její poezie. Ale kdesi pod poklidnou hladinou platí klasikova slova o kusu života těžkého. I tento aspekt je zřetelný a nepominutelný, třebaže nezdůrazňovaný, snad až cudně tajený. Jen ojedinele se mi stává, že bych si některé verše rád zapamatoval. Rozhodně to platí o básni Pod noční oblohou, s níž by se snadněji vycházelo do kalných jiter.

Veteráni z okruhu hradeckého nakladatelství Kruh pamatují Luboše Zeleného, jeho básnickou prvotinu i knihu pověstí pro děti. Přeložil poezii trutnovského

básníka Uffo Daniela Horna (1817–1860), současníka a přítele Erbenova a Máchova. Vydal ji v útlé sbírce MALÉ PÍSNĚ. Je potěšitelné, že muž mnoha profesí na poezii nezanevřel.

František Uher

Příprav se na dlouhou zimu (Tamtam, Praha 2010)

Není tomu tak dávno, co jsme byli varováni Františkem Uhrem, že PODZIMU NEUTEČEŠ, a už je tu další výzva: PŘIPRAV SE NA DLOUHOU ZIMU. A čtenáře zaujme, potěší – a místy možná znechutí či rozlítostní nad zpackanými lidskými osudy – i tato další sonda do života jednoho města.

Zaujme a potěší je autorův erudovaný ponor do psychologie a motivů činů a zločinů protagonistů knihy. Znechutit či vyděsit čtenáře by případně mohlo to, čeho se přitom autor postupně dopátrává a co odhaluje na základě a prostřednictvím těchto svých náhledů do nitra přestupníků zákona; čeho všeho jsme (či aspoň někteří z nás) schopni ... Takový už však je život, a dobrá detektivka jej horším neučiní. Kromě dobrého počtení však přitom může vystupovat i jako memento a varování před zlem, s nímž se lze potkat ve vlastním bytě, na ulici (či dokonce i v kanceláři městského úřadu, kam autor v recenzované knize umístil jednu z vražd. Že jde o vraždu „po zásluze“ je jiná věc).

Autor nám opět předkládá plnokrevný obraz obyvatel jednoho města jako makrosvěta, v němž se pohybují nejen slušní občané, žijící řádně, ale který je zabydlen i neřády, snažícími se na nich přiživit při provozování svých více či méně nezákonných aktivit. Vraždy, jako jejich nejzazší konečný následek, jsou provázány na šíření drog, „prodej lásky“ a na další podnikatelské oblasti, umožňující bezskrupulozním individuům lehkou obživu.

S potěšením konstatuji, že autor přitom – při charakterizaci těchto přestupníků – upírá pozornost nikoliv jen na jejich speciální „osobnostní“, povahové atp. vady jako předpoklady pro páchání kriminálních skutků, ale upozorňuje i na existenci předpokladů společenských. Nedostatečnost právního zázemí, nemožnost jeho rychlého prosazení a uplatnění alespoň v té míře, v níž ji kodifikovali naši zákonodárci, nízké obecné povědomí o stavu věcí, a rezignace většiny občanů na – zatím zpravidla bezvýslednou – snahu o nápravu, vystupují jako základní determinanty či alespoň podhoubí většiny protispoločenských aktivit. „Je dovoleno téměř vše“, obzvláště když máte známé „nahore“ a dostatek peněz na svém bankovním účtu – nejlépe na účtu v cizině.

Na závěr této pasáže se musím omluvit autorovi, že jsem možná trochu posunul, dále domyslel či vůbec špatně interpretoval jeho některé názory, vytušené při čtení jeho knihy. Že však z podstaty věci nejde o žádné přehánění či zkreslování skutečnosti se všichni přesvědčujeme při četbě denního tisku. (Ostatně na str.

248 hodnotí možný konečný osud výsledků úspěšného vyšetřování sám inspektor Čemus velice pesimisticky: Očekává, že se „narazí na tvrdý odpor a zpochybňování,“ protože se „jednalo o hospodářskou kriminalitu a s největší pravděpodobností o prorůstání organizovaného zločinu do státní správy.“)

Autor v této své nové knize opět uvádí na scénu plejádu nám dobře známých obhájců pořádku a práva z řad místních policistů. Navíc do ní znovuzabudoval i postavu soukromého detektiva (též známého čtenářům některých dřívějších autorových příběhů), Radima Hasila, který svým hledáním vzdálené ztracené příbuzné rozjede paralelní linii pátrání. Ve vyústění se protnou jeho výsledky s postupem policejního pátrání po pachateli několika vražd, vázajících na další závažnou trestnou činnost... Ale to už si přečtete a vyřešte sami!

Nechci být tedy zbytečně mnohomluvný, a tak vás nebudu dále unavovat svými úvahami nad textem Františka Uhra. U detektivního příběhu se stejně nelze blíže zabývat líčením děje, jen jeho charakteristikami co do úrovně kvality zápletky a zpracování (kdy F. Uhrovi si v tomto ohledu dovoluji udělit známku 1.A).

S tím souvisí jiný aspekt pohledu, o nějž bych se naopak chtěl s vámi a s autorem podělit: Zaujaly mne opětovné návraty hlavních protagonistů do dalších a dalších vydávaných příběhů. Nemaje žádnou zkušenost s psaním detektivek, bral bych to jako omezující přístup a nevýhodu: Muset pracovat se stále stejnými protagonisty ve stejném či podobném prostředí? ... Kam chodit na nové zápletky? (Ono to však zřejmě může být i naopak: Autor zná své město a lidi, a je mezi nimi a v definovaném prostředí zabydlen! Ví, na koho se spolehnout a kam sáhnout. Kde hledat přestupníky zákona. A odhalit, kdo je chrání.)

Obecně řečeno, jde fakticky o užitečný a *ad infinitum* využitelný princip dobře založeného seriálu, který známe i ze zahraniční literární tvorby (a nejen z ní). Již v současné literární podobě a publikačním rozsahu má přístup F. Uhra své přednosti:

Autor už zná dokonale zejména svou partu policistů. Během akcí v dalších a dalších příbězích je dostatečně „vyprofilována“ a zformována. Povahově je definován a zařazen každý z jejich útvaru jak coby osobnost, tak i pokud jde o jeho místo ve vzájemných vztazích atp. Jejich dialogy jsou vtipné a živé, čtenáře zaujmou i komentáře a výstižná hodnocení osob a situací. V následnosti a návaznosti jednotlivých knih se stejnými protagonisty i kulisami lze vysledovat základ zřetelně se formující ságy – či snad epepeje – o **práci kriminalistů v našich ryze současných podmínkách se všemi jejich morálními, sociálními i politicky determinovanými problémy**... A hlavně – či navíc k dalším pozitivům – je to **dobře čtivá a napínavá řada detektivek.**

Plyne z toho jednoznačný závěr a moje doporučení autorovi: Proč výběr „toho nejlepšího ze sebraných spisů“ nenabídnout jako **námět vhodný ke zfilmování**? Jde o vysloveně živou a aktuální problematiku, jejíž zpracování by navíc mohlo

navázat na v minulosti úspěšnou a lidmi hojně sledovanou sérii „Hříšných lidí města pražského,“ na „Kriminálku Anděl“ či – v jiné poloze – na „Četnické humoresky“ ...

Petr Chvojka

Budu s vámi

„Chtěli mluvit / slyšeli: mlčte /, říká v úvodu své nové básnické sbírky Pravidla plantáže František Uher (Nakladatelství ALFA-OMEGA, 2010). Ale naštěstí v této, ani v žádné předchozí knížce, autor výzvy neuposlechl, přestože v „Tiché plavbě“ (2002) konstatoval, že „všechno je lepší než stát / a hovořit / a hovořit / a hovořit“. V básni Volání o pomoc (Chůze po minovém poli) „když padal / volal / o pomoc“, ale také, konstatoval, že ticho je „od pravěku / po člověku“, aby ve sbírce Utkvělý podzim (2008) upřesil: „můžete spát / vás se to netýká“ (b. Zůstaňte stát) – „plazi / mají slovo“ (b. Vzhůru ke dnu).

Tento svár křiku a mlčení, procházející pouštní cestou všech sbírek je doprovázen neustálým hledáním závažného obsahu při soustavném zjednodušování formy básní, což však neznamená snižování napětí mezi stále menším počtem slov. Naopak – jejich význam se posiluje i v nových souvislostech, hodnota básnické výpovědi stoupá, nastává posun v odkrývání dalších jevů odlišťujících rozměry světa. Básník nejen, že má co říci k dnešku, ale nerezignuje na své přirozené lidské starosti, hledá jistoty, vymezuje pro ně prostor a vrací se tak až k podstatě osudů (b. Základní instinkt).

Přestože nic není navzdýcky, ve sbíjení záchranného člunu vidí autor odpovědnost každého za vše, ať vědomě či nevědomě i za sebe. Z tohoto světa není úniku jinam, než do tohoto světa.

Poezie silného myšlenkového napětí, zaujetí, životních zkušeností, oproštěná od podbízivých rekvizit, hmatající pod povrch věcí. Ve své zdánlivé prostotě a úspornosti nechávající vyniknout všem duchovním vazbám, které její autor nedokáže přejít bez povšimnutí a bez využití zamlčet. Poezie (aforisticky) vystavená na kontrastech, vyvěrající (i opticky) jako vřídlo léčivého pramene. Záleží na naší volbě morálních hodnot, na míře lhostejnosti k odpovědnosti za „plavbu vratkého voru z nočních zpráv“. Poezie pravd, zápasů a poučení. Reality viděné bez spuštěného hledí, v níž se autor nechce stát spoluvínikem „zdání / že se něco změní“, avšak „bořit hráze a napravovat“. Protože – „od toho tu je.“

V té sbírce nelze škrtat „co je nepotřeba / aby vyniklo / co je potřeba“ (E. Fried v b. Protiváha).

Uhrovu sbírku, tak jako všechny předchozí, ilustrovala s porozuměním a vzácným výtvarným citem Věra Martinková.

Jiří Faltus

ZAZNAMENÁVÁME – KOMENTUJEME

JUBILEA

Kulatá výročí:

14. 7. Věra Kopecká

Půlkulatá výročí:

25. 7. Milan Košař

26. 7. Julie Miletínová

Všem přejeme hodně zdraví a optimismu i úspěchy ve tvořivé práci.

Dodatek k vyšlým knížkám v roce 2010:

NA DOSAH LETOKRUHU – Václav Chalupa Hoblinka – sbírka poezie ve vydavatelství BOBAN v Chotěboři.

PŘIPRAV SE NA DLOUHOU ZIMU – František Uher – detektivní román v nakladatelství TAMTAM Praha.

VRÁSNĚNÍ – Jana Wienerová – sbírka poezie – vydala Brněnská diecéze Církve československé husitské – ilustrace autorka.

TANEC SKAL – Věra Kopecká – sbírka poezie – vlastním nákladem v Broumovských tiskárnách, ilustrace Jana Wienerová.

PŘÍSLIB – Marta Urbanová – novela – 2. rozšířené vydání ve vydavatelství Jan Medek Jindřichův Hradec.

ORLICKÉ HORY A PODORLICKO – Lubomír Imlauf a Josef Lukášek – kniha fotografií na téma „Souznění člověka s přírodou“ – vydal fotoateliér Imlauf v Novém Městě nad Metují.

HISTORICKÉ A CIRKEVNÍ PAMÁTKY EUROREGIONU LACENSIS – Texty Josefa Lukáška doplněné fotografiemi – Vydal Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladska; Euroregion Glacensis Rychnov nad Kněžnou ve spolupráci se Stowarzyszeniem Gmin Polskich Euroregionu Glacensis Klodzko.

*** V pátek 17. prosince se v Pardubicích sešel výbor Východočeského střediska OS a poté se uskutečnil slavnostní závěr 6. uměleckého maratónu.**

*** 11. ledna 2011 se uskutečnila slavnostní vernisáž Jany Wienerové ve veřejné knihovně K. Estreichera v Radkowě.** Vystoupili žáci hudebního odboru, který je součástí knihovny, sbor Cautus z Wamberic a zástupci ze Sdružení polských autorů z Walbrzychu a Boguozova – Garc. Naše členka Jana Wienerová zde představila obrazy, litografie a počítačovou grafiku s vánoční tematikou a krajiny Broumova. Výstava byla součástí mikroprojektu Spolupráce knihoven v Radkowě a Broumově spolufinancovaného Evropskou Unií a Euroregionem Glacencis.

*** 14. ledna byla v galerii Městského centra kultury v Boguszově-Gorcach zahájena poplenérová výstava Mezinárodního výtvarného plenéru, který se konal v srpnu minulého roku v Tanowských Górah.** Mezi 22 účastníky byly z Čech výtvarnice Margita Nedomlelová z Jičína a **Věra Kopecká**, jako fotografka. Celý projekt je spolufinancován EU z Evropského fondu regionálního rozvoje. V rámci tohoto projektu budou práce účastníků vystaveny ještě ve Wroclawi, Krakově, Bruselu a Liverpoolu, aby se na závěr vrátily opět do Tarnowských Gór

Poznámka redakce: Žádáme členy Vč.SOS, aby nám bez vyzvání zaslali elektronicky stručné zprávy o uskutečněných akcích, případně i fotografie a tím informovali kolegy o svých aktivitách.

*** Výpis ze zápisu z valné hromady Obce moravských spisovatelů 10. ledna 2011.**

Valná hromada rozhodla, že OMS i nadále zůstává kolektivním členem Obce spisovatelů.

Rada OMS byla zvolena ve složení: Antonín Bajaja, Jaroslav Novák, Zdeněk Řezníček. Ladislav Soldán. Eva Šlapanovská, Ljubov Vondroušková, Zdena zábranská.

Po valné hromadě nová rada zvolila předsedou Obce moravských spisovatelů Jaroslava Nováka.

*** Propozice již XII ročníku celorepublikové soutěže „Týnišťský literární Parnas“.**

Soutěž určena: pro amatéry milující literaturu (počítaje v to i autory, kteří vydávají vlastním nákladem). Soutěž se netýká těch, kteří se literaturou živí (vydávají knihy v nakladatelstvích a podobných institucích) nebo jsou povoláním novináři, literární kritici, dramatici, překladatelé, redaktoři atd.

Podmínka účasti: práce, které ještě nebyly zveřejněny ani zaslány do jiné literární soutěže.

Oblasti: 1. poezie (maximálně tři básně)

2. próza (maximálně tři prozaická díla)

Nejsou zadána témata, není omezen rozsah!

Věkové kategorie: A = autoři 15 až 18 let

B = 18 až 25 let

C = nad 25 let

Způsob hodnocení: jména autorů jsou porotě neznámá, práce pouze očíslovány, každé dílo posuzováno zvlášť; na prvním místě hodnocen obsah, poselství, myšlenka – jako druhé se posuzuje forma.

Písemné příspěvky zasílejte ve čtyřech vyhotoveních, psané n a stroji či PC, formát A4, očísľujte stránky. Na zvláštní papír napište své jméno, adresu, rok narození, zda jde o prózu či poezii, souhlas s účastí v soutěži. Vložte obálku se zpáteční adresou a známkou, bude sloužit k zaslání pozvánky na slavnostní vyhlášení výsledků, konat se budou některou sobotu na začátku listopadu. Uzávěrka: 30. 7. 2011. Adresa: Mgr. Jitka Březková, Smetanova ulice 292, 51721 Týniště nad Orlicí. V listopadu seminář s vyhlášením výsledků, všichni dostavivší se obdrží sborník, je možnost konzultace s porotou.

JAK ZAPLATIT ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY:

Výše členských příspěvků:

Členové Střediska, literární sekce – pracující: **250 Kč**

Členové Střediska, literární sekce – důchodci: **200Kč**

Členové Klubu: **150 Kč**

Číslo účtu Vč.SOS je: **1208202319/ 0800**

Jako variabilní symbol použijte svoje členské číslo, které naleznete v seznamu členů na www.spisovatelevc.cz

* **4. 3 a 5. 3. 2011** uskutečnil Martin Vídenský svá samostatná autorská čtení, která nesla název OZVĚNY SRDCE. V pátek četl v čajovně Domu dětí a mládeže v Ústí nad Orlicí, kde se o hudební vložky postaral klávesový mág Mirek Němec. V sobotu vystoupil před zcela zaplněnou kavárnou Pod Kopečkem v Jablonném nad Orlicí, kde jeho verše hudebně proložila houslistka Markéta Dominikusová, kterou na klavír doprovodila její maminka Olga.

OBSAH KRUHU 23

J. Wienerová: Ilustrace RYBÁŘ.....	1
M. Dušek: Na slovíčko s výtvarnicí a básnířkou Janou Wienerovou.....	2
M. Dušek: Na slovíčko s předsedkyní Vč.SOS Marcellou Marboe.	3
Z. Jirásek: Dívka s kobližky, Žrouti.	11
M. Dušek: Na slovíčko se Zdeňkem Jiráskem	11
M. Kubátová: Pohádkový dědeček mezi námi.....	13
J. Bednářová: Za soviho ticha, Probuzení z narkózy.....	16
Z. Hudcová: XXX	17
L. Vondrák: Básně ze sbírky Tajnospády.....	19
M. Košar: Cesta zpátky.....	19
P. Chvojka: Strach	24
J. Lukášek: Souznění člověka s přírodou	24
V. H. Chalupa: Hlína nad zlato ..., Štěkání na psa	27
M. Dušek: Na slovíčko s Františkem Uhrem	28
F. Uher: Falešná mince, Pravidla plantáže.....	29
J.Miletínová: Ráno v Mariánských horách.....	30
H. Cihlová: Výsledkové listiny Pardubických střípků 2010	31
L. Macháček: Pardubické střípky 2010	33
Z. Veselková: Záchrana v poušti.....	34
A. Pasovská: Střípky ožívají.....	36
M. Černá: Maminka.....	38
J. Dvořák: Kytice neuvadající	40
F. Uher: Kytice	43
V. Bartošková: (Host Kruhu) V tichu.....	44
K. Erbová: (Host Kruhu) S básněmi stydne naše radost.....	45
J. Pechová: (Host Kruhu) Ostrov naděje	45
J. Paštiková: Dům bez knih	46
P. Chvojka: Podzimu neutečeš	46
F. Uher: Na dosah letokruhu.....	49
M. Urbanová: Odkud a kam	50
M. Dušek: Zločin a trest	51
M. Urbanová: Pravidla plantáže	52
F. Uher: Signály, jímž nelze nerozumět	52
M. Dušek: Touha po jiném světě.....	54

P. Chvojka: Kladení otázek	55
M. Urbanová: Čekání na odpověď	56
F. Uher: A to je ta krásná země	57
M. Urbanová: Čtenářský prožitek	58
D. Poláková: Názor čtenářky.....	59
F. Uher: Začnu jinak	59
P. Chvojka: Připrav se na dlouhou zimu.....	61
J. Faltus: Budu s vámi	63
Redakce: Zaznamenáváme – komentujeme.....	64
F. Uher: Aforismy	23, 30, 43

KRUH, bulletin Východočeského střediska Obce spisovatelů Pardubice

Ročník VII. – číslo 23 – březen 2011

Odpovědní redaktori: Jiří Faltus, Milan Dušek

Obálka: Jiří Hrabinec, Miloslav Dušek jun.

Vytiskl: OFTIS s. r. o. v Ústí nad Orlicí

Příspěvky do Kruhu 23 zasílejte:

Milan Dušek – Helvíkovice 104, 564 01 Žamberk (proza a publicistika)

e-mail: spisovatel@milandusek.cz

Jiří Faltus – Zborovská 221, 563 01 Lanškroun (poezie)

e-mail: faltus.jiri@centrum.cz

Uzávěrka příspěvků: Neděle 8. května 2011

Zveřejněné práce nejsou upravovány bez dohody s autorem.

PARDUBICE

Toto číslo vyšlo za přispění Magistrátu města Pardubice, Krajského úřadu Pardubice, Krajského úřadu v Hradci Králové a Ministerstva kultury ČR.